non viriat secundum Antonium de Butrio *in 1. notabili* ;) in
15 conclusione verò restrinxerit se ad possessorium & consequenter non obtulerit se probaturum de proprietate & titulo, quia libellus cognoscitur ex modo concludendi, non narrandi : ut est casus in cap. Ex *parte* B. *infrà de foro competenti* ; & observat idem Buttius hic *num.* 12. & Joannes de Anania, *num.*
16 1. *in finem.* Id, inquam non obstat, quia de hac conclusione super possessorio nullibi apparet ex litterâ : quin imò, cùm Clericus in libello narraverit simul possessionem & proprietatem, ut Butrius fatetur & Papa de utroque inquiri mandaverit, velhemens est præsumptio, quòd utrumque deduxerit in conclusione libelli, cui commissio Papæ præsumitur esse conformis, *l.* 1. *C. De diverf. refcr.* ubi est casus *c. In interdilectos*, §. *Cæterùm*, *infrà de fid. instrum.* & respondit Gemin. *cons.* 47. *Supplicatur Papæ*, *num.* 1. *vers. Nam in rescripto* & Roman. *cons.* 132. *Ut retulit in princ.*

Præterquam quòd coram Papa procedit libellus etiam sine
17 conclusione, secundum Innoc. in *c.* 1. *n.* 1. *v. Nisi causâ coram Papa agerretur*, *infrà de lit. contest.*

18 Rursus obstat, quòd Papa hic mandet restitui Capellam spoliato, unà cum fructibus perceptis, ac etiam qui percipi potuerunt, secundum gloss. ult. quod est proprium in interdicto possessorio recuperandæ, *cap. Gravis infrà de restit. spoliat.* & ponderant hic Hostiens. *in fin.* Joan. Andr. *num.* 3. *in ver.*
19 *Electus*, Anch. in 1. *notab.* & plerique alii : Nam respondetur fructus perceptos & qui percipi potuerunt à fortiori deberi spoliato, quandò docet non solùm de possessione & spoliatione; sed etiam de titulo & proprietate ut hoc casu : ne sit meliorie conditionis Prædo & incubator, quàm legitimus possessor & titulatus : contra text. in *c. Ad decimas*, *de restit. spol. lib.*
20 16. & *c. Licet causam*, *cum ibi not. infrà de probat. cum mult. simil.* Unde argumentum hoc in quo tantam vim faciunt Doctores concludit quidem hunc clericum egisse possessorio, sed minimè concludit, quin simul etiam egerit petitorio : Et ex his arbitror optimè salvari posse intellectum gloss.

Secundò nota ibi, *persona*, appellatione personæ intelligi
21 Rectorem Ecclesiæ, ut hic & in *c. ad extirpandas*, *infra eod.* & adde Innoc. in *c. De multa*, *num.* 6. *infrà de præben.* ubi adnotavit in Anglia Personas Ecclesiarum dici quæ præsunt Ecclesiis, qui alibi dicuntur Curati, ut *c. Personas infrà de appellat.*

Tertiò nota ibi, *seu perpetuus Vicarius.* Rectoriam & Vi-
22 cariam perpetuam à pari procedere quoad prohibitam successionem filiorum in beneficiis parentum. Nec mirum, quia secundum Goffred. hic, Vicarius perpetuus habet jus in Eccle-
23 sia & sine causa removeri non potest, *c. Provideas*, *c. Ad hæc & in fin. infrà de offic. Vicar. c.* G. *Perpetuus*, *infrà de fide instrum. c. Possulasti*, *supra de rescr.* sicut emphiteuta & qui ad non modicum tempus conduxit jus habet in re, *l.* 1. *& fin. ff. si ager vectigal. l.* 1. §. *Quod ait*, *ff. De superficiebus.* Item perpetuus Vicarius, secundum Anch. *hic in fin.* pro
24 Rectore habetur & ut ait Butr. *in* 3. *notab.* dicitur intitulatus sicut Rector, ad quod vide quæ scripsi in *c. ex parte*, *num.* 1. *& seqq. & n.* 19. *de offic. Vicar.* Aliam rationem assignat hic Hostiens. *num.* 1. *in ver. ejectus.* Nempè quia rector & Vi-
25 carius perpetuus eamdem curam habent in solidum, cum talia divisionem facilè non recipiant, ut notatur in *c.* 1. *infrà de jurepatr.* Undè si filius instituretur Rector posteàquam pater fuit Vicarius perpetuus ; vel è converso, daretur successio in eod em vel consimili jure contra Canonum instituta, ut notat idem Hostiens. in *c. Ad hæc*, *ad fin. in v. Præfuerunt*, *inf. eod.* Non obstat *c. Ad extirpandas*, *infra eod.* quod loquitur simpliciter de Vicario. Quoniam illa Decretalis intelligitur secundum hanc & sic de Vicario perpetuo, ut ibi notat gloss. in ver. *Vicarii*, Innoc. *in eod. ver.* Host. *n.* 1. *in ver. Personæ* & Bellam. *in princ.* Henric. Boich. in capite *Nimis*, *num.* 7. *infrà eodem.*

Ultimò nota id, quod dictum est in Summario, videlicet
26 filium de jure præsici posse Ecclesiæ, in qua pater non fuit intitulatus, sed tantùm nomine filii ministravit, ut Vicarius conductitius, seu Capellanus amovibilis & hic notat gloss. pen. Host. *num.* 1. *in ver. Ministravit & num.* 3. *in ver. Nomine*, Butr. *in* 4. *notab.* & Anch. *in ultim. notab.* Et nota dispositionem hujus textûs, quatenùs intelligatur etiam de
27 filio illegitimo, non fuisse sublatam à Conc. Trid. *cap.* 15. *sess.* 25. ut ex sententia S. Congr. dixi in. *c. Ad extirpandas*, *n.* 16. *infra eodem.* An autem sublata fuerit per Costit. Clem. VII. quæ incipit, *Ad Canonum conditorem*, scripsi in prædicta Decretali *Ad extirpandas*, *n.* 17. *& seqq.* ubi plenè videas.

DE OBLIGATIS AD RATIOCINIA ORDINANDIS, VEL NON.

Ex Concilio Carthag.

CAPUT I.

MAgnus Episcopus August. dixit: procuratores, actores, executores seu curatores pupillorum si debeant ordinari; Gratus Episcopus dixit : si post deposita onera & reddita ratiocinia, actus vitæ ipsorum fuerint comprobati in omnibus, debent cum laude Dei (si postulati fuerint) honore munerari : si enim ante libertatem negotiorum vel officiorum fuerint ordinati, Ecclesia infamatur. Universi dixerunt: Rectè statuit Sanctitas vestra; ideòque ita est nostra sententia.

SUMMARIUM.

1 *OBligatus ratiociniis deposito onere & reddita ratione ordinari potest, sriis verò non & num.* 11. *&* 22.
2 *Clerici non possunt esse Procuratores, nec Advocati in foro sæculari, nisi pro Ecclesia, miserabilibus personis, consanguineis & quorum negotia de jure gerunt.*
3 *Secùs in foro Ecclesiastico.*
4 *Clerici unum negotium Clericorum, vel etiam laicorum in foro sæculari procurare non prohibentur.*
5 *Clerici an possint esse conductores.*
6 *Clerici possunt emere fructus Ecclesiæ ad tempus.*
7 *Curator dari potest etiam pupillo.*
8 *Tutor testamentarius, vel dativus ordinari non debet ante depositam tutelam & redditas rationes ; secùs si tutor sit legitimus.*
9 *Tutela legitima est, quæ jure agnationis, vel cognationis defertur.*
10 *Filius vulgò conceptus nullum agnatum habet, neque cognatum.*
11 *Ratiocinia quæ sint.*
12 *Obligatus ratiociniis prohibetur promoveri ad Ordines, sed non ad dignitates.*
13 *Clerici prohibentur administrationes suscipere, sed non prohibentur eligi dum tolerantur.*
14 *Debent tamen suspendi ab executione Ordinum quousque rationes reddiderint.*
15 *Obligati ratiociniis prohibentur in aliqua religione ad habitum & professionem admitti ; Sed si de facto admittantur, professio non est irrita.*

16 *Obligatus*

16 *Obligatus juramento ad librum scribendum, vel aliud servitium exhibendum, an possit religionem ingredi, & num. seqq.*
17 *Ingratitudo aboletur Religionis ingressu.*
18 *Juramentum non violat, qui in mutuis commutat.*
19 *Obligati ratiociniis quas ob causas prohibeantur ordinari.*
20 *Ordinari quis non debet ex cujus ordinatione Ecclesia infamatur.*
21 *Executio sententiæ capitalis, an sit differenda si comparet aliquis, dicens reum esse sibi obligatum ad reddendam rationem alicujus administrationis, vel negotiationis.*
22 *Administratores bonorum alterius, an & quibus casibus prohibeantur ordinari ante dimissum officium & reddita ratiocinia & num. seqq.*
23 *Quid in administrationibus Ecclesiasticarum vel miserabilium personarum.*
24 *Et quid in administrationibus personarum sæcularium non miserabilium.*
25 *Laicus, qui sine ulla fraude factus est Clericus, an judicari & puniri possit à judicio sæculari pro obligationibus contractis vel delictis commissis ante Clericatum & num. seqq. & numer.* 64.
26 *Privilegium superveniens universaliter eximit & liberat ab obligatione, quâ quis antèà tenebatur.*
Declaratur, num. 42. *vers. Non obstat.*
27 *Sacerdotium superveniens tollit munus publicum & solvit compromissum priùs initum.*
28 *Ordinatus in fraudem fori sæcularis, an pro maleficiis commissis ante Clericatum coerceri & puniri possit à Judice laico & num. seqq. usque ad num.* 35. *& numer.* 65.
29 *Clericus, qui dimisso habitu & tonsura deliquit, & postèà habitum & tonsuram reassumpsit & Ecclesiæ inservivit, gaudet privilegio fori, nisi reassumpserit habitum in fraudem.*
30 *Fraus in omni dispositione intelligitur excepta.*
31 *Cap.* Odoardus de solut. *non suffragatur doloso.*
32 *Clericus in fraudem promotus non potest à Judice laico personaliter distringi, nisi persona sit præventa, & n.* 51. *& seqq. & num.* 71.
33 *Cognitio an Clericus fuerit ordinatus in fraudem, spectat ad judicem Ecclesiasticum, & interim Judex laicus non potest procedere & num. seqq. & num.* 74.
34 *Clericus qui dimisso habitu & tonsura dedit mandatum ad committendum delictum, quod fuit commissum postquam habitum & tonsuram reassumpsit & Ecclesiæ inservivit, gaudet privilegio fori ; nisi reassumpserit habitum in fraudem.*
35 *Fraus an præsumatur ex hoc solo, quòd quis fuerit ordinatus post maleficium commissum, an verò requiratur, ut ante Clericatum fuerit in Curia sæculari conventus vel accusatus, aut in crimine deprehensus, & num. seqq. usque ad num.* 41. *&* 72.
36 *Quid si fuerit ordinatus longè post commissum delictum. Et quid si in continenti, num.* 38.
37 *Fraudis suspicio sicut excluditur ex temporis intervallo, ita arguitur ex brevitate temporis & num. seqq.*
39 *Fraus an præsumatur ex infamia criminis ante Clericatum.*
40 *Votum præcedens Clericatum vel Monachatum excludit suspicionem fraudis.*
41 *Laicus conventus in Curia sæculari, qui postèà factus est Clericus, an pro illa causa à Judice laico judicari & puniri possit, & num. seqq. usque ad num.* 77.
42 *Continentia causæ non debet dividi.*
Declaratur num. 49.
43 *Reus per Ecclesiam transiens dùm ad supplicium ducitur, gaudet immunitate nec potest indè violenter extrahi, & numer.* 61.
44 *Declinatoria fori noviter orta opponitur etiam post litem contestatam.*
45 *Res alterata, vel consecrata non restituitur priori domino.*
Declaratur, num. 60.
46 *Fori adjectio aliud est & aliud mutatio.*
47 *Per Clericatum mutatur status & forum quinimò & genus fori.*
48 *Fori privilegio Clericus nec tacitè, nec expressè potest renunciare.*
Declaratur, num. 56. *&* 59.
49 *Clerici coercitio est jurisdictionis merè spiritualis, quæ non cadit in laicum.*
Declaratur, num. 56. *& seq.*
50 *Votum Domini Robasterii à Signatura Justitiæ approbatum super articulo*, An instantia contra laicum inchoata in foro sæculari transeat in Clericum successorem, *& num.* 61. *vers. Non obstat.*
51 *Theorica notabilis Joan. Andr. à DD. approbata super Fagnan. in I. Lib. Decretal.*
jurisdictionem in laicum, qui lite pendente factus est Clericus vel professus.
52 *Laicus qui dùm detineretur in carcere Curiæ sæcularis factus est Clericus vel Professus, potest à judice laico distringi & puniri etiam in persona & num.* 85.
53 *Reus ad mortem damnatus Eucharistiam suscipiens non gaudet immunitate.*
54 *Judex laicus qualiter & quando possit procedere contrà Clericum ordinatum lite pendente, perstringitur ocio conclusionibus ex dictis Joan. Andr. & Canonistarum.*
55 *Et conclusiones omnes rediguntur ad unam.*
56 *Jurisdictio Judicis laici in causa ante Clericatum præventa perpetuatur in Clericum propter principium habile ; licèt devenerit ad casum à quo non potuit inchoari.*
57 *Clericus agens contra laicum in foro sæculari potest ibi civiliter reconveniri.*
58 *Clericus hæres laici conventi in foro sæculari, an teneatur ibi causam prosequi & num.* 61. *vers. Nonobstat.*
60 *Res sacra nullo caju contrectari potest, nisi à sacratis, & Deo dicatis hominibus.*
61 *Immunitas non fuit concessa personis ad Ecclesiam confugientibus, sed ipsi Ecclesiæ.*
62 *Clericus qui post quæstionem sibi motam in foro sæculari ordinatus est non sponte, sed tractus à superiore, an in causa illa teneatur coram Judice laico respondere.*
63 *Laicus, aut Clericus non beneficiatus non potest cogi ad ordines suscipiendos etiam ex causa utilitatis, vel necessitatis Ecclesiæ.*
64 *Laicus post commissum delictum sine ulla fraude primâ tonsura initiatus omninò eximitur à jurisdictione Judicis laici, tam quoad personam, quàm quoad bona ex sententia Sac. Congregationis Concilii.*
65 *Sed si in fraudem, eximitur nihilominùs quoad personam. Sed non quoad bona, num.* 71.
Præcedere tamen debet declaratio super fraude; num. 74.
Quæ declaratio pertinet ad Judicem Ecclesiasticum ibid. vers. Quinta conclusio.
66 *Clericus post delictum in fraudem promotus, an sit degradandus & tradendus Curiæ sæculari personaliter puniendus.*
67 *Degradatio an requiratur in Clerico primæ tonsuræ, & num.* 70.
68 *Clericus primæ tonsuræ incorrigibilis non potest puniri à Judice laico antequam fuerit traditus Curiæ sæculari prævia declaratione Ecclesiastici super delicto.*
69 *Clericus assassinus potest à Judice laico puniri, etiam absque alta degradatione ; requiritur tamen declaratio Ordinarii super qualitate assassinii.*
73 *Clericus conjugatus, qui post dimissum habitum & tonsuram deliquit & in Curia sæculari condemnatus fuit, & deindè habitum & tonsuram reassumpsit, & Ecclesiæ inservire cœpit, an possit à Judice laico judicari & puniri, & num.* 81. *& seqq.*
74 *Judex Ecclesiasticus tantùm cognoscit, an Clericus fuerit ordinatus in fraudem, an duxerit unicam & virginem, & an incesserit in habitu & tonsura, & interim Judex laicus conquiescit.*
75 *Homicida & spurius licet tonsurari non debeant, tamen tonsurati recipiunt characterem, sed non ordinis executionem.*
77 *Laicus conventus in Curia sæculari, qui postèà in aliqua religione professionem emisit, an possit pro illa causa à Judice laico judicari & puniri, & num. seqq.*
Et quid infrà annum probationis, num. 79.
Et quid in eo, qui factus est Becchettus vel Tertiarius, aut miles S. Gaudentii, num. 80.
78 *Professi & Clerici quoad privilegium fori à pari procedunt.*
80 *Signatura quid senserit in muliere, quæ lite pendente in foro sæculari effecta est Mantellata, seu Pizzocara S. Augustini.*
82 *Clericus conjugatus per dimissionem habitûs non perdit perpetuò privilegium fori, sed ad tempus quamdiù habitum non defert.*
83 *Clericus immiscens se enormitatibus, an perdat privilegium fori.*
84 *Laicus inquisitus, & carceratus in Curia sæculari, & postèà dimissus sub fidejussione de se repræsentando, si interim fuerit ordinatus, an possit pro causa illa à judice laico ad carceres revocari & puniri, & n. seq.*
86 *E carceribus dimissus sub fidejussione de se repræsentando consetur adhuc detentus.*
87 *Clericus Ecclesiæ non inserviens, cui Episcopus beneficium contulit, dum detineretur in carceribus Curiæ sæcularis puniri potest à judice laico etiam pœna corporis afflictiva.*
88 *Ecclesia potest declarare Clericorum exemptionem à sæcu-*

nistrationis Reip. arcetur ab honoribus : ex causa verò mutui, vel alia simili non arcetur, *l. Refer.* §. *debitores ff. De mun. & honor. & l. Quisquis emensis. C. De Episc. & Cler.* sin autem ratiocinia sint alicujus personæ privatæ ; tunc aut ante promotionem vel in ipsa promotione sibi mota est quæstio, aut non est mota. In primo casu subdistingue ; nam aut ratiociniis obligatus convenitur de dolo, aut de culpa tantùm, si de dolo vel per perfidia ante finem litis ordinari non debet, *c. Tantis Daniel* 81. *dist. c. Laici* 33. *dist. c. Illud* 23. *dist. c. Omnipotens infrà de accus. & l. Verùm, C. De procur.* nam si condemnaretur, infamis esset, *l. Furti*, §. *penult. ff. De his, qui notantur infam.* & sic intellige quod hîc dicitur : si enim ante libertatem negotiorum vel officiorum fuerint ordinati, Ecclesia infamatur. Cæterùm ut hîc prudenter advertit Hostiens. numero 7. Quoniam hoc posset in fraudem & per calumniam fieri, attendere debet judex & qualitatem oppositorum & merita personarum ; iisque libratis si certus sit de fraude repellat opponentem ; si certus sit de debito, repellat promovendum ; si dubitet, assignet opponenti terminum competentem, intra quem probare debeat quod intendit ; quo elapso si nihil probaverit, de cætero non audiatur, nisi docuerit de rationabili impedimento, *c. cùm inhibitio infrà de clandest. desponsat. c. ex publico, de conver. conjugat.* & meliùs in *c. Frequens*, §. *Solet &* §. *seqq. eodem tit. lib. 6.* cum aliis hîc allegatis in gloss. Si verò obligatus ratiociniis convenitur de culpa, tunc promoveri poterit nonobstante reclamatione Creditoris ; cujus conditio non fit deterior ex promotione, cùm lis debeat suo marte concurrere sub eodem judice, coram quo fuit præventa : ex promotione enim hoc casu forum non mutatur, ut *c. Proposuisti infrà de foro compet. & l. cùm quædam puella, ff. de jurisd. omn. judic.* In secundo autem casu principali, id est, cùm ante promotionem vel in ipsa promotione nulla sit mota quæstio, ordinator ex officio de qualitatibus ordinandi inquirere debet, ut *c. Quandò Episcopus* 24. *dist.* & notatur in *c. Litteras suprà de filiis Presbitor.* In qua examinatione si manifestum apparuerit ipsum de dolo teneri, ordinator debebit eum repellere, sicut quemlibet criminosum, ut *c. Infames* 6. *q.* 1. sed si Canonicum aliquod impedimentum non occurrat, promovendum debet idoneum reputare, ut notat Host. in *c. unic. vers. Idem respondet suprà de scrutin. in ordin. facien.*

In magna gloss. ibi, *Etiam sub eodem Judice.* Nota singulariter hanc glossam, quæ intendit, ut laïcus conventus de culpa tantùm coram judice sæculari, & posteà effectus Clericus, teneatur sub eodem Judice causam prosequi. Qua sumpta occasione Joan. Andr. *n.* 19. & alii post eum latè prosequuntur hanc quæstionem, & recensent multiplices scribentium opiniones. Ego verò pleniùs reassumendo materiam mutationis fori per susceptionem Ordinis, & clara à dubiis segregando, ordinatè, & distinctè prosequar quæstiones infrascriptas. Primò, scilicet an laïcus, qui non accusatus, nec conventus in Curia sæculari, sed sine ulla fraude factus est Clericus, judicari & puniri possit à judice laïco pro obligationibus contractis, vel delictis commissis ante Clericatum. Secundò, quid si fuerit ordinatus in fraudem fori sæcularis. Tertiò an ad hunc effectum fraus sufficienter probetur ex hoc solo, quòd fuerit ordinatus post commissum delictum, Quartò, an laïcus conventus in Curia sæculari, qui posteà effectus est Clericus, pro illa causa à judice laïco judicari, & puniri possit. Quintò, quid dicendum in professo. Sextò, an Clericus conjugatus, qui post dimissum habitum, & tonsuram deliquit, & pro eo delicto in Curia sæculari citatus fuit, deindè reassumpto habitu, & tonsura Ecclesiæ inservire cæpit, possit à judice laïco propter hujusmodi delictum judicari, & puniri. Septimò, si laïcus inquisitus, & carceratus in curia sæculari & posteà è carcere dimissus sub fidejussione de se repræsentando interim fuerit ordinatus, an possit pro causa illa à judice laïco ad carceres revocari & puniri. Octavò, an laïcus in exilium pulsus à judice sæculari cum hoc, ut si exilium non servaret, incideret in pœnam triremium : si posteà ordinatus exilium non servaverit, & propterea ab eodem judise in carcerem conjectus fuerit, sit remittendus ad Judicem Ecclesiasticum.

25 Primò igitur Quæro, An laïcus, qui non accusatus, nec conventus in curia sæculari ; sed sine ulla fraude factus est Clericus, judicari & puniri possit à judice laïco pro obligationibus contractis, vel delictis commissis ante Clericatum.

Hæc prima quæstio cùm proponatur seclusâ omni frau-
26 de, parùm habet dubitationis, privilegium superveniens universaliter eximit, *c. Frater noster*, & ibi gloss. *in ver. Aliquid* 16. *q.* 1. *c. Cum Capella infrà de privileg.* & liberat ab obligatione, qua quis anteà tenebatur, *c. Ex antiq. c. Fratern. & c. Si servus* 54. *dist. l. penult.* §. *Si post, & l. Spadonem*, §. *Scire*, *ff. De excusat. tutor. Is qui, ff. De alimen. & cibar. leg.* Item Sacerdotium superveniens tollit
27 munus publicum jam injunctum, ut expressè habetur in *lege Prætor circa principium ff De vacatione & excusatione muner.* ibi, *vel si qui Sacerdotium nacti sunt* : & solvit compromissum priùs initum, ut *l. Non distinguemus*, §. *Sacerdotio, ff. De arbitror.* Item dignitas superveniens tollit vinculum obligationis præcedentis etiam voluntariè contractæ, ut *l. Interdum ff. De oper. libert.* Item ubi sæcularis aliàs deberet esse judex, propter rei conditionem definit esse, *c. Tuam de ordin. cognit.* Item confugiens ad Ecclesiam etiam crimine priùs commisso, non inde adstrahitur, nec medio tempore contra eum criminaliter proceditur, nisi in quibusdam criminibus propter eorum enormitatem, ut *l. Præsenti, C. De his ; qui ad Eccles. confugiunt*, & in Authem. *de mandat. princip.* §. *Sed neque, &* §. *Neque autem homicidiis collat.* 3. *cap. Inter alia, de immunit. Eccles.* ergò multò fortiùs hoc privilegium dabitur ei, qui se incorporat Collegio Ecclesiastico ; & videtur de hoc casus in *l. Hos accusare*, §. *Hoc beneficio, ff. De accus.* Item videtur casus à contrario sensu in *c. Proposuisti infrà de foro compet.* exemplificando illum textum in laïco post citationem promoto, prout exemplificant ibi Hostiensis *in princ.* Joan. Andr. *num.* 2. Collectar. *in princ.* & plerique alii. Hanc quæstionem disputavit Oldrad. & determinavit ut suprà pro exemptione Clerici, subdens ita sententiasse Senaculum in Curia Aquensi, ut videre est in ejus *cons.* 4. incipien. *Factus Clericus.* Quod cons. ad litteram refert Petr. de Anchar. in *d. c. Proposuisti num.* 6. & fuit opinio Dyni in *l. idem Ulpianus. ff. De excusat. Tutor.* quem sequuntur Guillelmus de Cuneo in *l. penult. ff. Si ex noxal. caus. agat.* Jacob Butrigar. in *l. Si quis posteà per illum textum ff. De judic.* & Bart. *in l.* 1. *ff. De pœnis.* Et in hoc concordant opiniones omnes, hîc ponit Joan. Andr. *num.* 19. & alii post eum : nam illarum varietas est in laïco convento in curia sæculari, qui posteà factus est Clericus : secùs in non convento, ut advertit Oldrad. *d. cons.* 4. *vers. Qui autem contra istam opinionem*, & latiùs dicam infrà in 4. *quæst. num* 41. nam, ut inquit Bellam. in *dict. cap. Proposuisti in* 2. *quæst. num.* 7. *de foro compet.* refert multùm, an solum delictum præcedat statûs mutationem, quia tunc pro parte judicis sæcularis nulla præventio : & ideò nullum dubium ; hoc similiter certum esse affirmat ibidem Marianus Socin. in 15. *articulo principali num.* 53. Sed & Covarr. *pract. quæstion. capit.* 32. *numer.* 4. *vers. Prima conclusio*, in hac materia ponit hanc conclusionem tanquam indubitatam, videlicet Ecclesiasticus Ordo post commissum delictum sine ulla fraude susceptus eum omninò liberat à jurisdictione judicis sæcularis : idque frequentiori Doctorum calculo receptum esse attestantur Plaza *lib.* 1. *Delict. cap.* 35. *num.* 1. & Jul. Clar. *in practic. crimin.* §. *fin. quæst.* 36. *num.* 38 *vers. Sæpè numero contingit.* Et hoc teneas sine trepidatione, quia cùm personarum Ecclesiasticarum exemptio a sæculari potestate sit generaliter tam ordinatione Divina, quàm Canonicis sanctionibus constituta, *c. Si imperator* 96. *dist. c.* 1. *&* 2. *& c. Si diligenti infrà de foro compet.* Concilium Tridentinum *c.* 20. *sess.* 25. & scripsi plenè in *c. Ecclesia Sanctæ Mariæ num.* 10. *suprà de constitut.* non est nostrum eam restringere, & coarctare ad obligationes contractas, & delicta commissa post Clericatum ; & hoc tenet Curia, ut dicam infrà *num.* 64. procedit autem hæc conclusio, etiamsi laïcus pro aliqua causa conventus fuerit coram judice sæculari : nam si postea ordines susceperit, quidquid sit in causa illa, in qua fuit inducta præventio, de quo agemus infrà in 4. *quæst.* certè pro aliis causis judicium erit inchoandum coram Ecclesiastico ; sic probat textus in *d. c. Proposuisti* ponderando illa verba : *In prædicta causa jus revocandi forum non habet* : quæ restringunt decisionem illam, & perpetuationem decisionis judicis laïci ad causam præventam, & ibi notat Bellam. *in* 4. *not. vers. Et etiam nonobstante*, ubi dicit privilegium superveniens eximere generaliter à jurisdictione primi judicis, etiam nonobstante citatione præcedenti, quia saltem in sequentibus privilegium locum habebit, argumen. *l. Cum quidam*, §. *Fiscus, ff. De usur & l. Fiscus, ff. De jure Fisci, l. Ea quæ*, & Auth. *Si minor. Cod. de in integr. restitut.*

Secundò quæro, an factus Clericus in fraudem, videli- 28
cet ad declinandum judicium fori sæcularis, pro delictis commissis ante Clericatum, possit à judice laïco coerceri, & puniri.

Non defuerunt qui opinati fuerint Clericum utcumque in fraudem promotum gaudere fori privilegio, & huic opinioni adscribi possunt Autores qui censuerunt laïcum, etiamsi ordines susceperit posteàquam fuit conventus in curia sæculari, nihilominus nec in causis civilibus, nec in criminalibus posse à judice laïco judicari, & puniri. Hi enim absque dubio sentiunt ordinatum in fraudem gaudere fori privilegio, cùm fraus indistinctè præsumatur in eo, qui ordines suscepit post causam præventam, & cœptum judicium in foro sæculari, ut dicam infrà *in* 3. *quæst. num.* 38. Quod tenuerunt nonnulli ex Antiquis hîc relatis à Joan. *num.* 19. *vers. Tertii dicunt*, & post eos Ægidius Bellam. in prædicta Decretali, *Proposuisti in* 2. *quæst. num.* 7. *vers. Quid dicendum.* Et ex Recentioribus Episcopus

Episcopus Montis Marini in *sua praxi Archiepiscopali Neapolitana cap.* 9. *num.* 5. *vers. Quamvis etiam*, quorum fundamenta adducam infrà in 4. *quæst. num.* 42. *vers. Tertia opinio.* Nec obstat, quod dicitur de fraude : quia, ut respondet ibi Bellam. hoc tantum operatur, ut fraudulosus Clericus de hujusmodi fraude sit puniendus, sed hoc intelligitur per judicem suum, cùm sæcularis judex potestatis eum puniendi sit prorsùs incapax, *cap. Causam quæ de præscr.* Item. non obstat, quòd ex fraude sua commodum quis reportare non debeat, *cap. Cum universarum, de rerum permutat. cap. Officii, de testam. cum simil.* Quoniam hæc ratio esset attendenda si privilegium fori emanasset in favorem personæ suæ singularis. Sed non est ita, quia fuit concessum in favorem totius Ordinis Clericalis, ut *cap. Si diligenter infrà de foro compet.* Ergò propter delictum, vel odium personæ auferri non debet, ut in *regul. sexti Delictum cum concordan.* Fatetur tamen Bellam. hanc esse justam causam movendi Summum Pontificem ad edendam constitutionem pro judice sæculari.

Verùm Dynus in *l. Idem Ulpianus, ff. De excusat. tutor.* originaliter distinxit inter Clericum promotum bona fide, & promotum in fraudem, ut in primo casu etiam pro delictis ante ordinationem patratis gaudeat privilegio fori ; in secundo autem non gaudeat, ut per textum in *l. Si maritus*, §. 1. *ff. De adulter.* ubi qui bona fide abest Reipublicæ causâ non potest accusari ; secus si absit in fraudem, & datâ operâ ut evitet cognotionem judicis, ut ibi dicitur. Ad idem textus in *l. Hos accusare*, §. *Hoc beneficio, ff. De accusat.* & in *l. Et qui data opera, ff. Ex quibus caus. major.* Ad hoc Concilium Tridentinum *cap.* 4. *sess.* 23. ibi, *Non sæcularis judicii fugiendi fraude, sed ut Deo fidelem cultum præstent hæc vitæ genus elegisse* Nec secundum eum obstat textus in *l. ff. De pœn.* ubi indistinctè videtur inspici tempus maleficii commissi : quoniam ille textus procedit quando controvertitur, quæ pœna debeat imponi ; hic verò tractatur sub quo judice reus debeat conveniri. Hanc Dyni distinctionem posteà secuti sunt Oldr. *cons.* 4. *circà finem, vers. Qui autem contra*, Archid. *in c. Nemo num.* 2. *vers. Et hoc ubi bona fide* 11. *quæst.* 1. Collectari *in d. cap. Proposuisti in princip.* & Henrich. Boich. *ibidem col.* 2. *vers. Et hoc ubi bona fide*, & non in fraudem factus est Clericus, Bart. & Doctores in *dict. leg.* 1. *ff. De pœn.* Joan. Andr. & alii hîc. Quorum opinio communis est, ut constat ex citatis per Aufrer. in Clem. 1. *reg.* 1. *fallent.* 11. *de offic. Ordin.* & de communi testantur Imola *cons.* 119. incipien. *Ad primum quæsitum n.* 1. Covarr. alios adducens *practic. quæst. cap.* 32. *num.* 4. *vers. Secunda conclusio*, & Clar. *in* §. *fin. quæst.* 36. *num.* 38. *vers. Sæpè numero contingit* Eamque multoties probavit Sacra Congregatio Cardi-
29 nalium Concilii Tridentini Interpretum in Clerico, qui demisso habitu, & tonsura deliquit, & posteà habitum, & tonsuram reassumpsit, & Ecclesiæ inservivit : declaravit enim hunc gaudere fori privilegio, dummodò non reassumpserit habitum in fraudem. Ergò idem dicendum in laïco in fraudem promoto. Quandoquidem Clericus non beneficiatus, quandiù in habitu, & tonsurâ non incedit, & non inservit Ecclesiæ, fori privilegium amittit, perindè ac si esset laïcus, ex decreto Concilii Tridentini *cap.* 6. *sess.* 23. Undè quemadmodum reassumens habitum in fraudem fori privilegio non gaudet, ex Sacra Congregationis sententia, ita nec ille, qui in fraudem Clericatum assumit. Quin imò in causa Nepesina Sacra Congregatio in specie hanc sententiam probavit etiam in laïco, qui dicebatur primâ tonsurâ initiatus post commissum delictum ad declinandam judicis sæcularis jurisdictionem, ut dicam infrà in 4. *quæst. num.* 64. *&* 76.

Ad considerationes Bellameræ respondetur, privilegium fori non censeri concessum ei, qui Clericatum assumpsit in fraudem ad eludendum judicium regulare, quia fraudem committentes beneficio legis sunt indigni, *cap. penultim. de collus. tegen.* & in generali concessione privilegii non venit
30 fraus, *l. Si pater*, & ibi Bart. *in princ. ff. De his, quæ in fraud. creditor.* cùm in omni dispositione fraus semper intelligatur excepta, *l. Imperialem*, §. 1. *de prohibit. feud. alienan.* per Feder. Afflict. *decis.* 111. *num.* 3. *& decis.* 8. *num.* 3. cum aliis relatis ab Alciat. *cons.* 69. *num.* 10. *& seqq. lib.* 8. Put. *decis.* 134. *circa fin. vers. Si autem lib.* 3. Quod vendicat sibi locum, etiamsi privilegium non sit concessum in favorem singularium personarum.

Undè videmus privilegium, *c. Odoardus de solut.* tametsi
31 indultum fuerit in favorem ordinis Clericalis, nihilominùs non suffragari doloso, ut decidunt Domini de Rota *decis.* 841. *lib.* 3. *par.* 3. *divers.* Verall. *decis.* 278. *lib.* 1. Put. *decis.* 251. *par.* 1. Præterea ad rationes Bellam. responde, ut dicam infrà *in* 4. *quæst. num.* 56.

Cæterum in hac materia fraudis duo sunt animadvertenda.
32 Primum est, quòd etsi laïcus sit judex competens in causa Clerici in fraudem promoti ; non tamen potest eum personaliter distringere, nisi persona sit præventa, secundum opinionem Joan. Andr. de qua infrà in 4. *quæst. num.* 52. & notat Marianus Socinus *in dict. cap. Proposuisti num.* 53. & alii inferiùs relati in 4. *quæst. num.* 71. Alterum est, quod ubi vertitur 33
controversia, an Clericus fuerit in fraudem promotus, necne, cognitio spectat ad Judicem Ecclesiasticum, nec Judex laïcus potest procedere, nisi præcesserit declaratoria sententia Ecclesiastici super fraude, ut dicam infrà num. 71. Et utramque animadversionem multoties probavit eadem Sacra Congregatio & in specie in subjectis declarationibus, videlicet : Præsupposito quòd quidam Clericus initiatus primâ 34
tonsurâ dimisso habitu & servitio Ecclesiæ dederit mandatum ad committendum prætensum delictum ; posteà verò resumpto habitu & servitio Ecclesiæ fuerit commissum prætensum delictum, quo tempore in habitu & tonsura incedebat inserviendo divinis : dubitatur an Clericus prædictus fori privilegio gaudeat. Die prima Febr. 1607. Sacra Congreg. censuit debere utique gaudere, nisi in fraudem habitum resumpserit, quod Judex Ecclesiasticus respicere debebit ; ac propterea si de hujusmodi fraude constiterit, Judicem sæcularem catenùs in illum jurisdictionem habere, quatenùs à sacris Canonibus permissa est illi jurisdictio in eos, qui post delictum commissum in fraudem ordinibus initiati sunt. Rursùs quidam Diœcesis Lunenn. Sarzanenn. in puerili ætate constitutus suscepit Ordines minores, sed deindè per viginti annos in circa nunquam gestavit habitum, nec tonsuram Clericalem ; sed semper incessit uti sæcularis & uti talis per dictum tempus habitus fuit. Verùm novem vel decem ab hinc mensibus cùm fuisset occisus quidam ejus frater carnalis, statim resumpsit ex suo capite & absque aliqua adscriptione Ecclesiæ habitum & tonsuram Clericalem & aliquando etiam inservivit Ecclesiæ interessendo in choro divinis officiis, ac etiam inserviendo Missis. Modò fuit occisus pater occisoris fratris dicti Clerici : & Judex sæcularis prætendens inquirere de dicto homicidio contra Clericum prædictum, illum carcerari fecit & in actu capturæ fuit inventus sine Tonsura & cum armis : Ipse verò ad declinandam jurisdictionem sæcularem exhibuit instrumentum suorum Ordinum, ac per testes probavit à dicto tempore novem vel decem menses se gestasse habitum & Tonsuram Clericalem, ac etiam inservisse Ecclesiæ. Ex hoc dubitatur, nunquid debeat gaudere privilegio fori Ecclesiastici. Die 28. Aprilis 1607. Sacra Congregatio Concilii censuit hujusmodi inquisitionem, an inquisitus resumpserit habitum in fraudem, spectare ad Judicem Ecclesiasticum. Cæterùm an talis fraus subsit, necne, ipsum magis scire posse : itaque ejus muneris esse id decernere. Ita etiam fertur respondisse Sacra Congregatio super controversiis jurisdictionalibus in causa Civitatis Castellanæ 18. Februarii 1631.

Tertiò quæro, an fraus præsumatur ex hoc solo, quòd post 35
maleficium commissum quis fuerit ordinatus, an verò ad hoc requiratur, ut ante Clericatum fuerit in curia sæculari conventus vel accusatus, aut in crimine deprehensus.

Et quidem indistinctè fraudem præsumi ex eo, quòd post crimen commissum timore sæcularis punitionis ordinem susceperit, affirmat Bald. in *l.* 1. *num.* 7. *C. An servus ex suo facto*, ubi reprobans Dyni distinctionem, de qua *in quæstione præcedenti num.* 28. dicit per eam confundi totam regulam, quia cùm sciat se deliquisse, & se debitorem esse eo ipso constat de fraude, ut *l. Quæsitum, ff. Qui à quibus.* Item non prodest mutatio fori, cùm jam esset acquisitum Jus Reipublicæ : argumentum legis *Post contractum, ff. de donat.* & lege *Chirographis*, §. *finali ff. De administratione tutoris* : licet subdat hoc esse limitandum, nisi pœna corporalis esset imponenda.

Alii distinguentes dicunt hunc casum dupliciter posse con- 36
tingere. Primò, cùm quis ordinatur longè post maleficium commissum. Et hoc primo casu indubiè concludunt, fraudem non præsumi ; quia temporis intervallum fraudis sus- 37
picionem excludit, ut est textus notabilis in *l.* 4. §. *Si ab ignoto, ff. de manumiss.* & post Jacob. Butrig. notat Bart. in lege *Facta novissima, col.* 1. *versiculo Et per hoc dicebat, cod. de pactis.* Bald. & Angelus in lege *Si quis cùm aliter, ff. De verborum obligatione* ; & idem Baldus in lege finali *in* 15. *quæstione, cod. Si servus extero.* Alexander, *cons.* 28. *in causa & lite, num.* 7. *lib.* 5. Quemadmodum enim arguitur fraus ex brevitate temporis, ut inferiùs dicetur : ita fraudis cessare debet suspicio ex temporis intervallo, ut idem operetur oppositum in opposito : quod propositum in proposito, lege finali, §. finali, *ff. de legatis* 3. & ut contrariorum eadem sit disciplina, lege 1. *ff. De his qui sunt sui vel alieni juris* ; & ita arguit Cravetta *cons.* 44. *Nobilis, num.* 2.

Secundò hic casus potest contingere, cùm Laicus in conti- 38
nenti post maleficium commissum curavit se Clericum fieri. Et hoc secundo casu existimant hunc præsumi ordinatum sæcularis judicii fugiendi fraude ; conjecturatur enim fraus ex propinquitate actuum & brevitate temporis quod intercessit inter delictum commissum & Ordinationem subsecutam, *cap. Officii* ; & ibi gloss. 1. & Anchar. *in ultimo notabili de elect.* lege *Si ventri*, §. *finali, ff. De privilegio creditoris* ; & notat Bartolus in lege *Post contractum col.* 4. *versiculo Quintò præ-*

lari potestate, licèt sit de jure divino, in aliquibus casibus non suffragari.

89 *Laicus in exilium pulsus à judice sæculari cum hoc, ut si exilium non servaret incideret in pœnam triremium, si postea ordinatus exilium non servaverit, & propterea ab eodem judice in carcerem conjectus fuerit, an sit remittendus ad Judicem Ecclesiasticum.*

90 *Tempus transgressionis exilii, an debeat attendi ad dignoscendum qui sit judex competens tam contra Clericum, quam contra Laicum.*

91 *Judex delegatus post latam sententiam si victus inquietat victorem inductum in possessionem, an possit de injuria hujusmodi cognoscere.*

92 *Judex Ecclesiasticus an teneatur stare Sententiæ judicis laici contra Clericum, qui dum laicus esset in exilium damnatus fuit pœna adjecta in casu transgressionis.*

1 M*Agnus.* Obligatus ratiociniis deposito onere, & reddita ratione ordinari poteſt, prius verò non. Hoc dicit ſecundum omnes, & ſunt tres partes. In prima propoſitur quæſtio. In ſecunda quæſtionis reſponſio, ibi *Gratus.* In tertia reſponſionis approbatio, ibi *Univerſi.*

Nota primò Procuratores, Actores, Executores & Curatores æquiparari quoad hoc, ut nullus ipſorum poſſit Clericus ordinari ante dimiſſum officium, & reddita ratiocinia. Aliàs tamen differunt, ut hic declarat gloſſ. 1. & Hoſtienſ. *in princ.*

2 Secundò nota ibi, *Procuratores*, argumentum, optimum, quòd Clerici non poſſunt eſſe Procuratores cauſarum; alioquin non prohiberetur quis promoveri ante dimiſſum Procuratoris officium, ut *hic*, ſi etiam promotus poſſet illud ſuſcipere & exercere: nam faciliùs datur retentio, quàm nova aſſecutio, *l. Per retentionem, C. De uſufruct. l.* 2. & ibi Bald. *in* 3. *notab. ff. de fideicomm.* facit text. in *cap. Quemadmodum infra de jurejur.* Quod verum eſt in foro ſæculari, in quo Clerici poſtulare prohibentur, niſi pro Eccleſia, vel miſerabilibus perſonis, conſanguineis, nec non iis, quorum negotia de jure gerunt, ut *l.* 1. §. 1. & *l. ſeqq. ff. De poſtul.* & quod dictum eſt de Procuratore, idem intelligè de Advocato, ut eſt textus in *cap.* 1. *in-*
3 *frà de poſtulan.* & notat hic Innocent. At verò coram Judice Eccleſiaſtico Clerici poſſunt eſſe Procuratores, & Advocati etiam pro laicis, argumen. ejus, quod dicitur à contrario ſenſu in *dict. cap.* 1. 2. & 3. *de poſtul.* Ita Innocent. *hic num.* 3. *in fin.* & Cardin. in 8. *quæſt.* Vel certè quod dictum eſt, Clericos non poſſe eſſe procuratores
4 laicorum in foro ſæculari, intelligi debet generaliter, ſed unum negotium procurare non prohibentur, ſecundùm Innoc. *in fin* Hoſt. *num.* 3. & Card. *dict. quæſt.* 8. *in fin.*

Hinc ſumptà occaſione quærunt Doctores, an Clerici
5 poſſint eſſe conductores, negat Innocent. *numer.* 4. & Hoſtienſ. *num.* 2. ſi ſint conductores publicorum negotiorum, puta vectigalium, & conſimilium, vel etiam ſi ſint conductores aliorum ratione quæſtus, videlicet ſi viliùs conducant, ut chariùs locent, & ita intelligunt *c.* 1. & 2. 21. *q.* 3. & *l. Milites*, C. *Locati* & idem putant de iis qui conducunt reditus villarum. At verò unam poſſeſſionem pro opere manuum ſuarum egeſtae ingruente ſua, vel conſanguineorum, aut miſerabilium perſonarum, quorum negotia geſſerunt, licèt eis conducere, ut in Auth. *de ſanctiſſ. Epiſc.*
6 §. *Si autem*, & *cap. Clericus quæſt. diſtinct.* licèt verba Innocent. aliter intelligat Cardinalis in 8. *quæſt.* dicens Codicem videri corruptum. Fructus etiam Eccleſiæ emere poſſunt ad tempus, ut *c. fin ne Prælat. vic. ſuas*

7 Tertiò nota ibi, *curatores pupillorum*: curatorem poſſe dari etiam pupillo, de quo dic, ut notat Bart. *in l. Curator numer.* 1. *ff. de tutor. & curator. dat. ab his*, & *l. Qui habet, ff. Si pupillus numer.* 2. *ff. De tutel.* Regulariter tamen pupillo uſque ad decimum quartum annum datur tutor, & *inſtitut. quibus modis tutel. finiat. in princ.* & à decimo quarto anno uſque ad vigeſimum quintum datur curator, *Inſtitut. de curator. in princ.* & hic notat gloſſ. in *ver. Curatores* & complures alias differentias recenſet gloſſ.
8 *final. in l. Ventri, ff. De tutor. & curator.* Quod tamen ſpectat ad diſpoſitionem hujus textûs, curatores & tutores à pari procedunt. Undè Hoſt. Joan. And. Bellam. & Cardin. poſt ver. *Curatores ſupplent, id eſt, adultorum* & poſt ver. *Pupillorum*, ſubaudiunt tutores. Indiſtinctè enim tam curator, quàm tutor ordinari prohibetur, niſi ſervato quod præſcribitur hic. Fallit hoc ſecundum Innoc. *num.* 4. *ver. & nota*, in eo, qui tutelam vel curam gerit legitimam & neceſſariam ſibi à lege impoſitam; hic enim non prohiberur ordinari, cùm etiam promotus poſſit eam ſuſcipere, *cap. Pervenit* 86. *diſtin.* ſaltem autoritate Epiſcopi, licèt non cogatur invitus, ut ibi notat gloſſ. in *ver. Tutelas.* Itaque hic textus intelligi debet tantùm de tutela teſtamentaria velativa, quia cùm hanc Clerici prohibeantur ſuſcipere, ut *cap. Cipianus* 21. *quæſt.* 3. & tenet gloſſa prælegata in *d. c. Pervenit*, quæ communiter à Doctoribus recipitur: & Speculat. in *tit. de tut. l.* §. *Generaliter*, conſequens eſt, ut tutorativus vel teſtamentarius ante depoſitam tutelam & redditas rationes ordinari non debeat, ut hic: & ita eſt ex mente Innocentii, cui conſentiunt Bellam. *num.* 1. Card. *in* 4. *oppoſ.* & plerique alii.

9 Et ex hoc notabiliter infero, ut laicus ſuſcipiens tutelam nepotis ex filio ſpurio, ſeu vulgo concepto ſibi datam teſtamento ejuſdem filii non ſit promovendus ad ordines, niſi depoſitâ tutelâ, quia nec promotus poſſet eam exercere Ratio eſt, quia tutela hujuſmodi non eſt legitima, ſed teſtamentaria; cum legitima tutela ſit, quæ de jure agnationis vel cognationis defertur, ut Auth. *Presbiteros, Cod. De Epiſc.* 10
& *Cler.* poſita ſuper *leg. Generaliter.* At filius vulgò quæſitus, de quo in *l. Vulgò concepti, ff. De ſtat. homin.* nullum agnatum habet, cum agnatio à patre ſit, is autem nullum patrem habere intelligatur, ut *Inſtit. de legi im. ſucceſſor. agnator*, §. *Vulgò quæſitos*, Item conſtat eum non eſſe cognatum, cum jura cognationis à matre proveniant, *dict.* §. *Vulgò.* Ita ex facto conſuluit Bart. 143. incipien. *Paulus lib.* 1.

Quartò nota, duo copulativè requiri ad hoc, ut admi- 11
niſtrator generalis bonorum alterius promoveri poſſit ad ordines, videlicet, ut deponat officium & rationes reddat, ut probat littera ibi, *poſt depoſita onera & reddita ratiocinia*: nam ut inquit Goſfred. & poſt eum Abb. Antiq. *hic num.* 2. Ratiocinia ſunt redditiones rationum, quibus aliquis obligatur ex adminiſtratione Reipublicæ vel privatæ. Undè ſecundum Hoſt. *num.* 4. *in ver. Pupillorum*, debet & reliqua reſtituere, quæ ad ipſum pervenerunt, vel quæ pervenire poterunt, ſi dolo vel culpa ipſius factum ſit quominus pervenerint, ut *l.* 1. & *fin. ff. De tutel. & ration. diſtraheu. & l.* 2. *ff. De negot. geſt.* nihil enim de adminiſtratione apud eum remanere debet, *l. Idemque & l. ex mandato, ff. Mandat.* etiamſi indebitum ſit, *l. Qui proprio*, §. *& ut in cæteris, ff. De Procur.*

Quintò nota ibi, *Ordinati.* Ratiociniis obligatum repelli ab 12
ordinibus ſuſcipiendis, non autem à dignitatibus, de quibus hic nulla fit mentio; undè Clericus ex hoc capite non prohibetur eligi. Ratio diverſitatis eſt, quia per promotionem ad ordines fit præjudicium his, quorum negotia geruntur ex mutatione fori. At cùm jam promotus aſſumitur ad Dignitatem, forum non mutatur, ad hoc caput 2. infrà *de alien. jud. mutan. cauſ. fact.* Ita Innocentius & Hoſtienſis hic ambo, *num.* 1. Joannes Andreas, *num.* 4. in verbo *Ordinati*, Ancharus *in* 4. *notabili* & alii communiter. Non obſtat quòd Clerici prohibeantur ſimiles adminiſtrationes ſuſcipere, ut cap. 1. & 2. 21. *quæſt.* 3. quia non prohibentur eligi dum 13
tolerantur ſecundum Innocentium & alios prælegatos; & ex prædicta ratione videtur confequi, ut obnoxius ratiociniis qui jam Clericus ordinatus eſt: non prohibeatur ad ſuperiores Ordines aſcendere. Ex hoc enim non mutat forum, cùm per 14
Clericatum jam effectus ſit de foro Eccleſiæ, cap. 1. & 2. & cap. *Si diligenti infrà de foro competenti.* Verùm Innocentius & Collectar hic dicunt talem eſſe removendum, id eſt ſuſpendendum vel impediendam Ordinis executionem, quouſque rationes reddiderit: argumentum legis *Servo legato* §. *Servus ff. de legatis* 1. Sed vice versâ Laicus ratiociniis obligatus, prohibetur ingredi Religionem, quia ex hoc forum mutat; 15
cùm novitius ſit perſona Eccleſiaſtica & gaudeat privilegio fori & Canonis, cap. *Religioſos*, §. *Quamvis de ſent. excom. lib.* 6. & ibi notat gloſſa in verbo *Non poſſit*. Dixi in cap. *Statuimus, n.* 44. poſt Hoſtienſem ibi *n.* 4. *infrà de Regular.* Hodiè hoc eſt expeditum in Conſtitutione Sixti V. *cùm de omnibus* in Bullar. *tomo* 2. *paginâ* 601. quâ ſtatutum eſt ut ingenti ære alieno ſupra vires ſuarum facultarum gravati vel reddendis ratiocinariis ita obnoxii, ut ex hujuſmodi caſibus vel moleſtia jam ſit cis illata; vel timendum ſit ne inferatur: nullatenùs in aliqua Religione recipiantur & receptiones ad habitum vel profeſſionem non ſervatâ formâ ibi præſcripta, irritæ decernuntur: licèt quoad nullitatem profeſſionis eam Conſtitutionem ad terminos Juris reduxerit Clemens VIII. in Conſtitutione quæ incipit: *In ſupremo* in Bullar. *tomo* 3. *paginâ* 129.

Sed hic incidit queſtio: An obligatus etiam juramento ad 16
aliquod ſervitium exhibendum: puta ad ſcribendum librum, vel quid ſimile; poſſit Religionem ingredi.

Movet hanc queſtionem gloſſa 1. in cap. *Præterea* 51. *diſt.* & recitat tres opiniones: prima eſt Hugonis, qui arbitratus eſt abſolutè ſic obligatum ingredi poſſe & Eccleſiam tenere licentiam dare. Neque enim infertur injuria illi cui tenetur ſervitium præſtare; cùm hoc inſtinctu Spiritûs Sancti fiat, ut cap. *Dixit* 14. *quæſt.* 1. & huic opinioni ſuffragantur Jura in cap. *Scripturæ, infrà de voto* in cap. *Ex publico* & cap. finali *de converſ. conjugat.* in cap. *Duæ* 19. *quæſt.* 2. & in cap. *Admonere* 33. *quæſt.* 2. Item ſuffragatur ſimile, quòd ingratitudo 17
aboletur Religionis ingreſſu, cap. *Non liceat*; & ibi gloſſa 1.

19. *quæſt.* 3. Secunda opinio eſt illorum qui putant ingreſſum non prohiberi; ſed nihilominus Monaſterium teneri tantùm de eo quòd ad ipſum pervenerit, niſi ex perſona ipſius plus acquiſierit ex aliqua ſucceſſione, ut cap. *Si quæ mulier* 19. *quæſtione ultimâ.* Tertia demùm opinio eſt gloſſa Joannis in dicto cap. *Præterea*: quòd exiſtens in Monaſterio perficiat opus ad quod ſe aſtrinxit: dummodò tamen non negligat Divinum obſequium, cap. *Clericus* 92. *diſt.* Et pro hac parte determinat Innocentius *in hac rubrica in principio*; ait enim: ſi talis nullâ fraude ducitur, ſcilicet ut fugiat laborem vel expenſas; ſed ſolâ Dei charitate ſecuri è ingreditur, quia qui lege privatâ ducitur: nulla ratio exigit, ut à lege publica conſtringatur; & ubi Spiritus Dei: ibi libertas, dicto cap. *Duæ* & cap. *Licèt infrà de regulis*: tamen de bonis quæ habet tempore ingreſſus vel quæ poſteà obvenerint, ſatiſfiet illis quibus erat obligatus, dicto cap. *Si quæ mulier* & lege *Deo nobis*, §. 1. *C. de Epiſcopis & Clericis*; vel etiam ſi ſciat ſcribere vel opus facere: ad quod tenebatur, illud expleat propriis manibus: dum tamen id poſſit ſalvâ regulâ & officio non neglectò: argumentum dicti capitis *Clericus* 91. *diſt.* Ita Innocentius cui adhærent hic Hoſtienſis *num.* 10. Joannes Andreas & Bartius ambo, *num.* 15. Cardinalis, *num.* 2. & Anchar. *eodem num. verſiculo Gloſſa magna* & alii communiter. Raimundus in Summa *hoc titulo*, §. *Tone aliquem.* Archid. in dicto cap. *Præterea num.* 2. *circa finem* & Speculat. in titulo *de ſtatu Monachorum*, §. *vigeſimo octavo, num.* 34. Neque 20
his obſtat juramentum. Quia illud non violat qui in melius 18
commutat, cap. *Pervenit infrà de jurejurando*, cap. *Verum de converſ. conjugat.* ſecundum Speculat. qui tamen poſt Hoſt. conſulit, ut in talibus priuſquam ingrediatur: adimpleat quod promiſit. Quamvis autem Laurentius putet primùs eſſe deducendas expenſas, ne ſit Monaſterio onerofus, cap. *De lapſis*, §. *Qui verò* 16. *quæſt.* 6. & lege *Is qui bonis, ff. de conceſſione bonorum.* Hoc tamen reprobant Innocentius & Hoſtienſis, quia & ſcribere poteſt & nihilominus Altari ſervire: undè ex Altari vivere debet, cap. *cùm ſecundum infrà de præbendis.* Nec ſecundum eos obſtat dictum cap. *De lapſis*, quia loquitur de Monachis in arctiori Monaſterio detruſis ad agendam pœnitentiam: qui multa bona contulerant primo Monaſterio: ex quibus ſic detruſis ſuppeditari debent vitæ neceſſaria: quod latiùs proſequitur Hoſtienſis in Summa *hoc titulo*, §. *penultimo* & idem dicit Speculator ubi ſuprà *verſiculo vigeſimo nono*, de Doctore qui ſe obligavit ad legendum & de poteſtate qui ſe jurejurando aſtrinxit ad regendam Civitatem; & conſimilibus de quibus & de obligatis cauſâ pignoris & de filiis uſurariorum & de eo qui juravit ad tempus ſolvere: vide plenius per Hoſt. *loco citato.*

19 Deindè quæro, cùm hic dicatur ratiociniis obligatos non eſſe ordinandos, niſi depoſito onere & redditis rationibus: quæ ſit cauſa hujus prohibitionis.

Reſpondeo eſſe duplicem. Prima eſt quæ hic ponitur in littera: videlicet, quia ex promotione talium infamatur Eccleſia: hoc eſt, vilificatur ſeu deshoneſtatur; ſi de dolo vel fraude conventantur ſecundum Hoſtienſem, *num.* 9. vel infamatur; id eſt oneratur & gravatur, quia hac occaſione: quamvis injuſtè hoc fiat, multoties bona Eccleſiæ deprædantur à creditoribus: argument. capitis *Parochiano infrà de ſepultura.* Quia igitur Eccleſia hinc vituperari ſeu gravari poſſet: jure 20
merito præcaveri debet, ut hic. Undè colligit generaliter Butrius, *num.* 3. neminem eſſe habilem ad Ordines: ex cujus Ordinatione Eccleſia infamatur, cap. unico ſuprà *de ſcrutinio in Ordinatione faciendâ*: ad quod conferunt quæ leguntur in Conſtitutione Sixti V. ſuperiùs allegata, *num.* 15. *in* §. *Cæterùm.*

Secunda cauſa eſt, quia ex mutatione fori infertur præjudicium iis quorum negotia geruntur: ut tetigi ſuprà *num.* 12. Non ſunt autem promovendi per quorum Ordinationem aliorum jura lædantur, ut notatur in cap. 2. *ſuprà titulo proximo.* Quapropter ſuperſedendum erit ab Ordinatione, quouſque fuerint depoſitæ adminiſtrationes & reddita ratiociniis.

21 Ex hoc infero ad quæſtionem Quidam fuit condemnatus ad mortem: comparet tertius, dicens reum eſſe ſibi obligatum ad reddendas rationes ex aliqua adminiſtratione vel negotiatione; & petit ſuperſederi in executione ſententiæ, quouſque ſibi rationes reddantur: numquid ſit audiendus? Dinus format hanc quæſtionem in lege *Servus uni, ff. de legatis* 1. Alii habent in lege *Servo legato*, §. *Servus eodem titulo* & concludit executionem eſſe differendam. Idem firmant Cinus, Bartolus & Baldus in lege 1. *cod. de bonis proſcriptis*; & idem Bartolus in lege *Interdùm, num.* 2. *ff. de publicandis.* Ludovic. Romanus in lege *Pomponius ſcribit, ff. famil. hæreiſcun.* Quod dicit eſſe ſingulariter notandum. Baldus in dicta lege *Servus uni*, quia dilatâ executione interim poſſet haberi gratia à Principe. Pro qua concluſione eſt argumentum optimum in dicta lege *Servus uni*, ubi id notat Bartolus, *num.* 1. & *in d.* §. *Servus*, & videtur caſus *in d. l. Interdùm*, ubi etiam Bart. *num.* 2. & eſt caſus ad litteram in *d. l.* 1. *C. de bon. proſcript.* Undè dicit ubi Angelus, illara legem decidere, ut volens differre executionem condemnati ad mortem, ut ejus gratiam conſequatur à ſuperiore, debeat habere illam cautelam, videlicet proteſtari Præſidi vel Pontifici, ut non exequatur, eò quia condemnatus eſt ſibi obligatus ad reddendam rationem, niſi primò illam reddiderit, & petat ſuper hoc ſibi terminum aſſignari. Eamdem cautelam ad protrahendam executionem ſententiæ capitalis, poſuit Barthol. Cæpol. *cautela* 2. aliàs 5. *num.* 31. *verſ. Si vis differre mortem.* Facit quod notat gloſſ. 1. in *c. Præterea* 51. *diſt.* quæ dicit debitorem etiam mortuum non debere ſepeliri invito creditore, niſi priùs ei ſatiſfiat, per textum in *cap. Quæ fronte infrà de appell.* Verùm cautela hujuſmodi hodie parùm prodeſſet, quia hoc de conſuetudine non ſervant Judices, licèt de jure ita ſit, & ſententias capitales executioni demandant, non expectata redditione rationis, ſicut atteſtantur Angel. & Roman. *locis citatis.* Raphael Cuman & Jaſ. in *de l. Servus uni in princ.* Angel. *de Malefic. in ver. Et ibi caput n.* 31. Pariſ. de Put. *de Synd. fol.* 356. *c.* 2. *n.* 1. Pract. Carer. *fol.* 149. *n.* 82. Subdit tamen Cæp. *ubi ſuprà*, quòd ſi in aliquo loco non eſſet ſervatum, quia non fuit petitum, deberet ſervari, quia leges tolluntur per contrarium uſum, non per deſuetudinem, ut notatur per Cin. & alios in *l. fin. C. De jur. dot.* & per gl. & Doctores *in proemio inſt.* §. 1. ſed poſſet dici non eſſe denegandam brevem dilationem, puta bidui vel tridui, dummodò tamen hæc quatuor concurrant. Primò ſcilicet, ut appareat dilationem non peti in fraudem differendæ, aut vitandæ executionis. Secundò, ut non ſubſit timor vel periculum, ut condemnatus poſſit è carceribus evadere, aut alterius ſcandali. Tertiò, ut ille tertius non potuerit priùs eſſe talem rationem ſibi reddi. Quartò, ut ex eo, quòd ſibi ratio non reddatur, poſſit pati aliquod præjudicium irreparabile. Ita Jul. Clar. *pract. crimin.* §. *fin. quæſt.* 97. *verſ. ego verò dicerem.*

Ulteriùs quæro, cùm hic ſtatuatur, ut adminiſtratores 22
bonorum alterius ordinari non debeant, niſi dimiſſo officio, & redditis ratiociniis, numquid hoc ſit generaliter verum.

Vincentius non advertens ad gloſſam, quæ hic ponitur in *verſione Infamatur*, dixit placere ſibi, ut obligati ex adminiſtratione poſſint fieri Clerici, quia ſi nihil habent, conveniri non poſſunt; ſi habent etiam facti Clerici poſſunt conveniri vel ſi facti ſunt Monachi Monaſterium convenietur vel cedet, quæ ad ipſum pervenerunt & hoc capitulum intelligit procedere poſt litem conteſtatam: conventus enim tutelæ de mala adminiſtratione notatur & idem in ſimilibus. Fatetur tamen communiter omnes tenere, quod hic tenet gloſſ. Magna, Alanus & Guillelmus Naſo ejus ſcholaris, ut refert hic Hoſtienſ. *n.* 9. *diſtinctione gloſſæ.* Fortè nimis prolixam reputantes, indiſtinctè ſcripſerunt obligatum ad ratiocinia nullatenùs eſſe promovendum, per id quod legitur & notatur in *l. Officiales, Cod. De Epiſc. & Clericis, etſi diſt. per totam*; & quia cùm hæc decretalis non diſtinguat, nec nos diſtinguere debemus, *l.* 3. *ff. De offic. Præſid. & l. De pretio, ff. De public. in rem action.* ſed ut verbis utar Hoſtienſis, non videtur tam ſolemnis & rationabilis diſtinctio unico verbo cancellanda, *arg. cap. Eccleſia veſtra, il. ſecundo*, §. *Denique ſuprà de elect.* Verùm Joan. Andr. *num.* 21. miratur de 23
his verbis Hoſtienſis, cum iſta diſtinctio gloſſæ fuerit Alani, ut dicit ſe vidiſſe in antiquis apparatibus. Quapropter conjungendo dicta gloſſæ & Doctorum in hac materia ſic diſtingue. Aut agitur de adminiſtratoribus bonorum alicujus perſonæ Eccleſiaſticæ vel ſecularis, ſed miſerabilis, puta pupillorum, viduarum vel ſimilium ex cauſa pietatis & eleemoſinæ & tales etiam in officio perſeverantes non prohibentur ad ordines promoveri, ſi aliud Canonicum non obſiſtat: nam & promoti poſſunt conſimilium adminiſtrationes ſuſcipere, ut *cap. Pervenit* 86. *diſt. cap. Indicatum* 89. *diſt. c. Monachi, il. ſecundo* 16. *q.* 1. & *cap. In nona* 16. *q.* 7. Ergò fortius ante Clericatum aſſumptas poterunt retinere, arg. l. 2. & ibi Bald. in 3. *notab. C. De fideicommiſſ. & l. Per retentionem, ff. De uſufruct. & cap. Quemadmodum de jurejur.* & hoc planum. Aut agitur de adminiſtratoribus bonorum perſonarum ſæcularium non miſerabilium: & tunc ſi ad agendam adminiſtrationem perpetuò ſunt adſtricti, ab Ordinibus perpetuò repelluntur; 24
& ſic intellige *c. Legem* 53. *diſt. c. Quicumque* 54. *diſt.* Si verò ad tempus deputati fuerint, quamdiù in adminiſtratione hujuſmodi perſeverant, nullatenùs promoveri debent, *c.* 1. & 2. & *c. Sed nec procurationes infrà. Ne Cler. vel Monach. cap.* 1. & 2. 21. *q.* 3. ita Goffred. & Hoſt. *hic nu.* 6. Joan. Andr. *n.* 16. Henric. Boich. *poſt principium*, Bellam. *n.* 1. Butr. *n.* 7. Archid. *in c. Præterea n.* 2. 51. *diſt.* Sin autem adminiſtrationem depoſuerint & remanſerint ratiociniis obligati, tunc ſequere diſtinctionem gloſſæ noſtræ in ver. *Ratiocinia*, cui adhærent Innoc. Hoſt. Joan. Andr. & reliqui omnes: nam ſi ratiocinia ſint publica, puta quia Rempubl. adminiſtrarunt, promoveri non debent quouſque rationes reddiderint & liberationem fuerint conſecuti, ut *c. Præterea* 51. *diſt. & l. Officiales*, C. *De Ep. & Cler.* obligatus enim ex cauſa admi-

sumitur, ff. de donationibus; & alii cumulati ab Antonio Gabriele communitas, *conclusione, lib.* 1. *titulo de præsumpt. conclusione* 12. *num.* 6. & 7. & ita in specie distinguunt: quamvis hæc non allegent, Hippolitus de Marsil. in lege *Statu libero, ff. de quæst.* & Boiluerus in titulo *de pœnis*, *num.* 38.

Sed hic nonobstantibus concludendum est indistinctè fraudem non præsumi, nisi priùs fuerit in foro sæculari conventus vel accusatus, aut in crimine deprehensus: argumentum textûs optimi in lege finali, *ff. de bonis eorum qui mortem sibi conseverunt*: ubi qui sibi mortem conscivit, non præsumitur id fecisse propter maleficium commissum; nisi priùs fuerit accusatus aut in crimine deprehensus: ad idem textus in lege ultima, *ff. De re militari*, ubi factus miles post commissum delictum non repellitur è militia, nisi priùs fuerit postulatus: id est accusatus, ut ibi exponit glossa. Concordat textus in lege 1. *cod. reis postulatis, lib.* 10. & notatur in lege *Si quis posteà, ff. De judiciis* & in lege *Si adulterium*, §. *Si eo tempore, ff. Ad legem Juliam de adulterio*; & ita concludit Dinus in præallegata lege *Idem Ulpianus, ff. De excusatione tutoris* cum quo alii transeunt in lege 1. *ff. De pœnis*, ut idemmet Baldus fatetur in dictâ lege 1. *num.* 7. *eod. An servus ex suo facto*. Idem firmant Guillelmus de Cuneo, Jacobus, Butrigar. & Bartolus suprà citati *in* 1. *quæstione, num.* 27. ubi declarantes opinionem Digni, quòd promotus sine fraude eximatur à Jurisdictione primi Judicis: dicunt eam procedere in delinquente per sæcularem Judicem non prævento; & sequuntur Oldradus, Archidiaconus, Collectar. & alii citati in præcedenti quæstione, *num.* 28. *versiculo Hanc Dini distinctionem*; & censuit Sacra Congregatio Concilii, ut dicam infrà *num.* 72. & 76.

39 Addit Jacobus Butrigar. in lege *Si quis posteà, ff. de judic.* & criminis infamiam, fraudis præsumptionem inducere allegat lex *Qui res postulati, ff. de bonis eorum qui mortem sibi consciverunt*, lege unicâ, *cod. de reis postulatis, lib.* 10. & lege finali, *ff. de re militari*. Idem tenet Covarruvias *practicarum quæstione, cap.* 32. *num.* 4. *versione Secunda conclusio*; & ita censet major pars Interpretum, ut testatur Plaza, *lib.* 1. *delict. cap.* 35. *num.* 1. & Clar. *in* §. *fin. dictâ quæstione* 36. *vers. Sed in hoc proposito*.

Sed hæc opinio non videtur vera, quia non fit fraus Judici ex mutatione fori; nisi judicium coram eo fuerit inchoatum, pro ut requiritur ad hoc ut ejus Jurisdictio perpetuetur & non profit mutatio fori, ut lege *ubi cœptum, ff. de judicio*, dictâ lege *Si quis posteà* & lege penultimâ, *ff. de Jurisdictione omnium judicum* & dicto capite *Proposuisti de foro competenti*. Undè præventionem requirit Joannes Andreas hic *num.* 19. *versiculo Puto quòd in civili*: cujus opinionem posteà ferè omnes secuti sunt, ut dicam infrà *num.* 51. & *sequentibus*. Nec obstant jura allegata, quin potiùs probant oppositum; cùm requirant ut reus fuerit postulatus vel in crimine deprehensus; & sic non sufficit ut sit diffamatus. Et eodem modo respondetur ad dictam legem *Post contractum, ff. de donationibus* & dictâ lege *Chirographis*, §. *finali ff. de administratione tutoris*: quas Baldus allegat pro sua opinione, quoniam requirunt ut præcedat sententia condemnatoria; & ita in contrarium retorquentur. Nec obstat textus in dictâ lege *Quæsitum, ff. Qui & à quibus*, quia ibi agitur à quo tempore pœna sit infligenda; sed non sub quo Judice.

40 Longè autem magis abesset præsumptio fraudis, si ante perpetratum delictum quis emisisset votum ingrediendi Religionem, aut suscipiendi ordinem sacrum; ita Bald. in *l.* 1. *num.* 11. *c. An servus ex suo facto*, dicens hoc casu posse salvari Dinum; quia iste status erat implicitus tempore delicti; & ideò judicandum est tanquam de Clerico, vel professo. Idem firmant Jas. in *l. Cùm quædam puella, ff. De jurisdict. omn. judic.* Marsil. *singular.* 534. Covarr. *loc. cit.* & Chassan. *in consuetud. Burgund. rubric.* 1. §. 5. *vers. Archidiaconus, numer.* 68. qui tamen subdit se non credere hanc opinionem à practicis fore admittendam. Sed malè; quia etiam sine voto fraus non præsumitur, nisi præcesserit accusatio vel deprehensio in crimine, ut ex dictis constat.

41 Quartò quæro, an laicus conventus in curia sæculari, qui posteà effectus est Clericus pro illa causa à judice laico, & puniri possit.

Celebris est hæc controversia, & usu forensi admodum frequens. Goffred. in *cap. Eam te, de rescript.* arguens pro & contra ad partem affirmativam inducebat illam decretalem & alia jura, quæ probant ex mutatione status quem non liberari ab eo, ad quod priùs tenebatur, videlicet *l. Si quis posteà, ff. De judic. l. si reus ff. De judic. solv. l. Cùm quædam puella, ff. De jurisd. omn. judic. c.* 3. 16. *quæst.* 1. *c. Admonere* 33. *quæst.* 2. *c. Designata* & *c. Præterea*, 51. *dist. Ex antiquis, cap. Frequens, & cap. Si servus*, 54. *dist. cap. Gaudemus, in fin. infrà de divort.* Ad partem negativam inducebat *cap. Si quis jam translatus*, 21. *quæst.* 2. *c. unico*, 18. *qu.* 1. *cap. Ne pro cujus libet*, 16. *qu.* 1. *c.* 1. *Ferrum*, 50. *dist. cap. Deindè*, 26. *dist. l. Non distinguemus*, §. *Sacerdotio, ff. De arbitr. l. penult.* §. *ult. ff. de vacat. num. l. Spadones*, §. *Scire, ff. de excus. tutor. l. Is cui, ff. de aliment. & cibar. legat. l. Eum actum*, & *l. Ait qui natura, ff. de negot. gest. institut. de assignat. libert.* §. *Datur*, & nihil ulterius addebat: Sed alibi idem Goffred. & alii juris interpretes in varias opiniones scinduntur, quas hic recitant Joan. Andr. *num.* 19. Bellam. *in* 8. *quæst.* Butr. *num.* Card. in 9. *quæst.* & Anchar. *num.* 2. *vers. ult.* Joan. Andr. Si quidem Abb. Siculus super hunc textum non scripsit, ut incautè dixerunt moderni Collectores hîc: nam lectura in ejus volumine inserta non est Abbatis, sed Antonii Butr. ut patet ex illius inspectione. Legistæ recensent has opiniones in *l.* 1. *ff. de pœnis*, & *l. Si quis posteà ff. de judic.* Aliqui ex Canonistis in *cap. Proposuisti*, ubi in specie Anchar. *num.* 6. *in fin.* & plenùs Mar. Socin. 15. *art. principali num.* 45. *vers. Primum exemplum, de foro compet.* Archid. Turrecrem. Gemin. & Præposit. in *cap. Nemo* 11. *quæst.* 1.

Prima opinio est Alani, Goffredi & Bernardi hîc, qui scripserunt indistinctè judicem laicum posse procedere: idem Mincent. in *cap. At si clerici, de judic.* & Hostiens. hîc addentes judicem sæcularem posse etiam procedere ad executionem sententiæ. Id ipsum firmant in *d. cap. Proposuisti*, Hostiens. *in princ.* Joan. Andr. *num.* 2. Collectar. *in princ.* Bellam. *num.* 1. Butr. *num.* 7. & Abb. *num.* 13. qui omnes exemplificant illam decretalem in laico, qui conventus in foro sæculari posteà factus est Clericus, afferentes eum non posse in causa illa declinare jurisdictionem judicis laici: & ex Legistis Guillem. de Cuneo in *l. penult. ff. Si ex noxal. caus. agat.* Jacob. Bussigar. in *d. l. Si quis posteà*, & Bart. in *l.* 1. *num.* 1. *ff. De pœn.* ubi dicunt mutationem status in prævento non prodesse, quo minùs primus judex pronunciet & exequatur, ut hic refert Bellam. *num.* 8. *v. Septima opinio* & consentit Bald. in *d. l. Si quis posteà in princ. ff. de judic.* dicens, *Nota quòd sufficit, quòd citatus sit tempore citationis de foro citantis, nec mutat forum licet mutet qualitatem personæ, ut quia fiat Clericus. Est ergò hic expressum quod Clericatus assumptus post citationem nihil prodest.* Hæc Bald.

42 Idem determinavit Barthol. Brixien. in *quæstione sua Venetali* 32. quæ incipit, *Aliquis litigabat, inter tract. commun. tom.* 17. *pagin.* 54. Motus, quia continentia causæ dividi non debet, ut *l. Nulli c. De judic. in Auth. De exception. collat.* 7. & in *cap.* 1. *infrà de sequestr. possess.* ubi enim semel cœptum est judicium, ibi finem accipere debet ubi ut *l. ff. De judiciis*, cùm præsertim de qua causa cognoverit judex, de ea pronunciare debeat, ut *l. De qua re, ff. eod. tit.* Item si aliquis lite pendente factus est miles, nihilominùs judicium debet suo primo judice terminari, ut *l. Si quis posteà, ff. De judic.* Et similiter si mulier, quæ coram aliquo judice litigabat, pendente judicio facta sit de foro alterius, tamen primus judex terminabit causam, ut *l. Cùm quædam puella ff. De jurisdict. omn. judic.* Item res transire debet cum onere suo & cum sua causa, ut *cap. Cùm non sit, de Decim.* & in hoc tandem residet per illam Decretalem, *Proposuisti, de foro competenti*, & ad hanc partem Joan. Andr. allegat. *leg.* 2. *in princ.* & *l. Tutor, ff. De excusat. Tutor. l. Incola, la secunda, ff. Ad municipal. l. Semper*, §. *Hoc circa, ff. De jur. immunit. leg. Adulterum*, §. 1. *ff. De adulter. l. Officiales, c. De Episc. & Cleric.* Non obstat, quòd privilegium superveniens universaliter eximat & liberet ab obligatione, qua quis tenebatur, ut in juribus supra per Goffred. inductis ad partem negativam, quoniam per actum conventionis privilegium fuit præventum; & ideò non suffragatur, ut *d. l. Tutor*, & ita ad hanc oppositionem respondent in *d. c. Proposuisti*, Host. *num.* 2. Joan. Andr. *num.* 4. Bellam. *in* 4. *notab.* & Butr. *num.* 10. Federicus de Sen. *cons.* 97. *num.* 4.

Secunda opinio fuit Joannis de Deo in Cavillationibus sub *rubr. de privileg. Clericorum in fin.* ubi supradictam opinionem distinguens, dixit eam esse veram & judicem laicum posse procedere si causa sit civilis, secùs si sit criminalis; quia hoc secundo casu procedit judex Ecclesiasticus tantùm *De c. persona*, 11. *quæst.* 1. *cum simil.* Pro hac distinctione videtur casus in *l. Qui cum uno*, §. *Reus, ff. De re militari*, ubi reus de capitali crimine postulatus, & posteà factus miles non est remittendus ad judicem, sub quo postulatus est quod si est ita in milite armatæ militiæ, fortiùs obtinere debet in Clerico, qui est miles cœlestis militiæ, ut in proposito arguit Jacob. Butrigar. in *l. pen. ff. Si ex nox. caus. agatur.*

Tertia opinio primæ opposita ex diametro est eorum, qui simpliciter asserunt judicem sæcularem non posse procedere nullâ habitâ distinctione causarum civilium vel criminalium. Moventur primò per *l. Non distinguemus*, §. *Sacerdotio ff. De arbitris*, & *d. leg. Qui cum uno*, §. *Reus, ff. De re militari*, & *l. Hos accusare*, §. *Hoc beneficio, ff. De accusat.* ad idem *l. Prætor.* §. 1. *ver. Si quis Sacerdotium*, & §. *final.* & *l. His honoribus*, §. *Auctis ff. De vacat. muner. leg. Idem Ulpian.* & *l. Spadones*, §. *Si autem* & *l. Jurisperitos, ff. De excusat.* Tutor. Moventur secundò, quia res lite pendente devenit ad eum casum, à quo non poterat inchoari. ad hoc facit regul. *Juris factum*, cum concord. *l. Post finitam, ff. De suspect. Tutor. l.* 4. §. 1. *ff. De liber. agnos.* & quod notatur in *l. Nemo potest, circa med.* 2. *gloss. ff. De legat.* 3. Moventur tertiò, quia fugiens ad Ecclesiam habet immunitatem, *cap. Inter alia, de immunitate Ecclesiæ*, etiamsi primò fuerit carceratus; quinimò ad mortem

43 damnatus: nam si quo tempore ad supplicium ducitur per Ecclesiam, vel Cœmeterium transeat, gaudet immunitate Ecclesiæ, neque potest indè violenter extrahi: & sic communis opinio, ut attestatur Remig. *de immunitate Ecclesiæ, fol.* 301. *in* 30. *fallentia*, & ita rem vidisse in facto judicari affirmat Chassan. *super consuetudin. Burgund. fol.* 55. *num.* 121. quem refert Boer. *decis.* 110. *post. num.* 8. & Clar. in §. *fin. quæst.* 30. *vers. Scias autem.* Ergo fortiùs hac immunitate gaudere debet qui factus est Clericus. Moventur quartò, quia declinatoria noviter orta benè opponitur post litem contestatam, *cap. Insinuante, de offic. delegat.*

44 gloss. in Clem. 1. *de sequestr. possess. & fruct.* quam in terminis Clerici præventi allegat. Socinus sen. *consilio* 91. *num.* 14. *in fin. vers. Aut. Clerici, lib.* 3. Ultimò moventur per textum fortem in *cap. Calumnias*, 14. *quæst.* 6. ubi res alterata, vel confecrata non restituitur priori domino.

45 His addi potest textus in *l. Qui autem, ff. Si quis caut.* cujus hæc sunt verba, Qui autem novo privilegio utitur, non videtur in eadem causa sisti, ex qua Paul. de Castr. in *l. Precedente*, colligit privilegium generale, quòd quis non teneatur coram tali judice comparere; extendi etiam ad judicem præventum & sequitur Jason in *lege Cùm quædam puella, numer.* 9. *circa finem, ff. De jurisdict. omn. judic.* & pro hac parte secundum Joannem Andream hic bis fuit in disputationibus determinatum; & placet Archidiacono, Turrecrem. Geminiano & Præpositis in capite *Nemo* 11. *quæst.* 1. propter ordinem impressum: præcipuè ubi agitur de pœna corporali. Nec obstant jura contraria, videlicet lege *Si quis posteà* & lege *cùm quædam puella* & cap. *Proposuisti*. Quoniam ut ipsi respondent in illis juribus: si benè inspiciantur, non

46 mutatur forum; sed adjicitur forum foro; nam aliud est fori adjectio: aliud mutatio, lege *Senatores, ff. de Senatoribus* & lege *Si eam*, §. *Item si servus ff. de exercit. act.* Per Clericatum verò mutatur status & forum, ut cap. 1. 53. *dist.* ibi *nequaquam studens sæculum fugere; sed mutare*, cap. *Quid proderit* 61. *dist.* ibi *in aliud vitæ genus caleatâ reverentiâ Ecclesiasticæ disciplinæ transire*: Concilium Tridentinum cap. 4. *sess.* 23. ibi *hoc vitæ genus elegisse*. Quinimò non tantùm

47 mutatur forum; sed etiam genus fori, ut cap. *Duo sunt genera* 12. *quæst.* 1. & ita ad illa jura respondent in specie Philippus & Franciscus Vercellensis in prædicta Decretali *Proposuisti*, quos hic refert Joannes Andreas *num.* 19. *vers. ad contraria* & eodem modo respondet Archidiaconus in cap. *Nemo num.* 2. 11. *quæst.* 1. & Oldrad. *cons.* 4. Quòd Laicus delinquens, *num.* 1. *vers. Ad contraria verò*. In eamdem opinionem dicit se magis inclinare Ægidius, Bellamera in eodem cap. *Proposuisti in* 2. *quæst. num.* 7. *vers. Quid dicendum de foro*

48 *competenti* duplici fundamento. Alterum est, quia privilegium non est concessum Clericis in favorem singularium personarum sed in favorem totius Ordinis Clericalis, ut cap. *Si diligenti de foro competenti*. Igitur non possunt Clerici huic favori tacitè vel expressè renunciare, ut ibi dicitur; & est communis Doctorum sententia, ut attestatur Boërius *super Consuetudinem Bituricensem, fol.* 26. *col.* 3. & Clarus, §. finali *quæst.* 36. *versiculo Secundò infertur*. Ergò nulla ratio habenda est obligationis personalis inductæ per causæ prævention coram Judice sæculari. Alterum fundamentum est, quia coercitio Clerici est Jurisdictionis merè Spiritualis, quæ non cadit in Laicum & cujus Laicus est omninò incapax, cap. *causam de præscriptis*; & legitur & notatur in cap. 1. & 2. & dicto cap.

49 *Si diligenti de foro competenti* in cap. 2. & cap. *At si Clerici de Judiciis*. Igitur dependentia vel connexitas Judicii nihil facit, ut cap. *Tuam de Ordinatione cognita* cap. *Lator de re judicata* & cap. *causam quæ, ille* 2. *qui filii sint legitimi*; & hæc duo fundamenta simul juncta, secundùm eum videntur dissolvere omnia argumenta contraria. Et ad objectum de fraude respondet, ut dixi suprà in 2. *quæst. num.* 28. *vers. Nec obstat*: subdit tamen argumenta contraria esse sufficientia ad inducendum Summum Pontificem super hoc potestatem habentem ad faciendam novam Constitutionem pro Judice sæculari.

Demùm hanc tertiam opinionem tuetur bonæ memoriæ D. Robusterius olim Rotæ Auditor in ejus voto relato per Marches. *de commis. tit. de commis. avoc. caus. part.* 2. §. 2. *à num.* 139. *usque ad num.* 140. Quod quidem votum fuisse

50 ab omnibus votantibus approbatum in plena Signatura Justitiæ testatur idem Marches. dicto §. 2. *num.* 95. *fol.* 314. subdens se illud retulisse ad publicam utilitatem & futuras controversias sedandas & *num.* 166. refert id ipsum in alio simili casu fuisse resolutum.

Quarta opinio est illorum qui dicunt tertiam opinionem procedere, si bonâ fide & sine ulla fraude factus sit Clericus: aliàs secùs. Et hujus sententiæ fuit originaliter Dinus, cujus fundamenta retulimus suprà in 2. *quæst. num.* 28. *vers. Verùm Dinus*: licèt hæc quarta opinio videatur extra terminos, de quibus nunc agitur; quia præsens quæstio proponitur de Laico qui priùs fuit conventus coram Judice sæculari; & posteà procuravit se Clericum fieri: quod semper præsumitur in fraudem fecisse: ut fusè ostensum est suprà *in* 3. *quæst. num.* 38. *vers. Sed his nonobstantibus*: nisi dixeris posse contingere ut aliquandò abfit fraus intention in prævento, veluti cum quis ordinatur non voluntariè; sed tractus à Superiore, sed de hoc latiùs dicam infrà, *num.* 62.

Quinta est opinio Specul. in titulo *de reo vers. Sed quid si pendente & verbis sequentibus*. Qui videtur potiùs inclinare in opinionem primam Alansi & secundam Joannis de Deo; dum ait in causâ civili omnes tenere causam esse terminandam sub eodem Judice per dictum caput *Proposuisti de foro competenti* & per dictam legem *Si quis posteà, ff. de judiciis l. Si quis decurio. C. Ad l. Cornel. de falsf. l. fin.* §. *ex bonis, ff. de bon. damnat.* licèt quidam contradicant. Sed si causa est criminalis, dicit eam fore terminandam coram Ecclesiastico, cùm sæcularis non possit punire, *c. De persona* 11. *q. & cap. At si Clerici suprà de judic.* In contrarium tamen allegat *cap Epiphanium* 2. *quæst.* 3. Auth. *Qua in Provincia, Cod. Ubi de crimin. ag. oport. cap.* 1. 3. *qu.* 9. Verum finaliter concludit etiam causam criminalem finiendam esse coram judice citante, sed mandabitur executioni per Ecclesiasticum, arg. *c. Postulasti de for. comp. & c.* 1. *de raptor.*

Sexta denique opinio est Joan. Andr. *hic num.* 19. *vers. Puto quòd in civili*, qui concordando jura, & opiniones contrarios: Putò, inquit, *quod in civili, vel criminali nulla*

51 *distinctio personalis per sæcularem judicem fieri possit*, ut *ponere in carcerem, vel mala paga, vel detinere vel similia*; *etiam in criminali realis executio per ipsum sæcularem qui inchoavit, fieri poterit*; *ut sic Clericatus exemerit personam quoad omnem manûs injectionem, vel districtionem*; *sed non exemerit causam à jurisdictione prævenientis quoad ipsius processum, & instantiam finiendam & realiter exequendam*, *allegat simile in capite Sanè de foro competenti ubi in reali est quis quandoque judex causæ, & non personæ*, Et paulò post subdit; *Quæ dicta sunt de personali districtione, procedere non videntur in illo qui in carcere sæcularis judicis existens ibi ordinaretur. Tum quia hic præventa est causa, & persona. Tum*

52 *quia Ordo non invenit istum librum. Tum denique quia ex contrario nimium eluderetur justitia*. Et ad hæc duo facit quod notat idem Joan. Andr. *in c. Sanè num.* 4. *in ver. Apud omnes infrà de celebrat. Missarum*, ubi post Vincent. & Hostiens. ibi & gloss. Joan. *in cap. Quæsitum in ver. in patibulis* 13. *q.* 2. concludit damnatum ad mortem fusci-

53 pientem Corpus Christi juxta textum in *c. Quæsitum* 13. *q.* 2. non gaudere immunitate; reddens rationem, quia Corpus Christi eum captivum invenit, & sic captivum dimittit, ne videatur justitiam damnare, & ita pluries judicatum fuisse refert Igneus in *l.* 1. *in princ. num.* 6. *ff. ad Sylanian.* quem refert Clar. *in* §. *fin. q.* 98. *vers. Sed pone*. Supradictæ opinioni Joan. Andr. posteà adhæruntur Doctores frequentiori calculo, & in specie in hac Decretal. Butr. *numer.* 9. Card. *in* 9. *quæst.* Anchar. *num.* 2. *vers. Ultimo*, Joan. Andr. & Marian. Socin. *in dict.* 15. *art. principali num.* 53. *& seqq.* Anchar. *in cap. Ea quæ quæst.* 13. *num.* 19. *de reg. jur. lib.* 6. Feder de Sen. *cons.* 97. incipien. *Quoniam*, quæ est repetitio in *d. c. Proposuisti num.* 5. Et hanc Theoricam Joan. Andr. esse communiter receptam testatur Steph. Aufr. alios adducens in *tract. de potest. sæcular. super person. Eccles. in* 1. *regul. fallent* 11. *num.* 19. *inter tractatum communem tom.* 14. *fol.* 390. & consentiunt Domini de Rota, ut dicam infrà *num.* 161. *in fin.*

Ex dictis Joan. Andr. in hac sexta opinione eliciuntur quatuor conclusiones in causis civilibus, & quatuor itidem in criminalibus. In causis civilibus prima conclusio est, Judex sæcularis qui verbaliter citavit laicum, qui posteà factus est Clericus, potest causam prosequi, & definitivâ 54 sententiâ terminare; & in hoc concordant opiniones omnes, de quibus *suprà à num.* 41. excepta tertia.

Secunda conclusio. Idem Judex potest sententiam realiter exequi in bonis Clerici, in quo similiter exceptâ tertiâ opinione omnes concordant.

Tertia conclusio. Idem Judex non potest Clericum pro illa causa personaliter distringere, veluti ponere in carcere, vel mala paga. Discordare videtur prima opinio dumtaxat inspecta sui generalitate.

Quarta conclusio. Judex sæcularis si pro debito civili realiter, id est, per capturam personæ citaverit laicum, qui

existens in carcere ordinatus sit Clericus, potest in causa procedere, eumque in carceribus detinere. Opiniones omnes conveniunt, præter tertiam.

In causis criminalibus prima conclusio est. Judex sæcularis, qui verbaliter citavit laicum, qui post commissum delictum factus est Clericus, potest in causa illa procedere, & pronunciare. Hæc conclusio concordat cum prima, quarta & quinta opinione.

Secunda conclusio. Idem Judex potest sententiam suam exequi realiter in bonis Clerici, concordat prima & quarta opinio.

Tertia conclusio. Non tamen potest eamdem sententiam exequi in persona, nec Clericum personaliter distringere: concordant omnes opiniones, & solum prima videtur discrepare attentâ sui generalitate.

Quarta conclusio. Judex sæcularis, qui pro criminali causa realiter, id est, per capturam personæ citavit laicum, qui dùm detineretur, factus est Clericus; potest eum distringere, & punire etiam in persona: concordat prima, & quarta opinio. Et probantur conclusiones suprascriptæ iisdem rationibus, & autoritatibus, quibus nituntur opiniones cum iis concordantes: quas quidem conclusiones videtur etiam collegisse Anton. de Butr. *num.* 12. *vers. Concludendo*, qui explicans menten Joan. Andr. distinguit sic: *Quandoque quæritur, an mutatione status de laico in Clericum mutetur jurisdictio; quandoque an mutetur executio, vel exequendi potestas. Si quæritur, an mutetur jurisdictio, tunc tene, aut est præventa jurisdictio, & persona, seu executio, quia jam captus est, & efficitur ibi Clericus; & non proficit mutatio, aut non est præventa persona, seu executio, quia non capta, sed sola causa, vel jurisdictio, ut quia est citatus, vel lis est contestata, & tunc non impeditur jurisdictio quoad processum, & causam finiendam & sic iste remanet judex causæ, & non personæ. Quandoque quæritur, an mutetur executio, & tunc aut persona, aut causa, seu executio est præventa, quia jam est in carceribus positus; & non proficit etiam quoad executionem, & etiam quoad exequendi modum mutatio fori. Aut non est præventa persona, seu executio, sed solùm causa, quia fuit citatus, vel lis contestata; & tunc quædam est executio præparatoria, & districtiva personæ, ut ponere ad carceres post Clericatum, vel aliàs distringere personam ne fugiat; & ab hoc eximitur. Quædam est districtio realis, & hanc adhuc facere posset judex sæcularis, nec prodest mutatio status. Quædam est executio decisiva, & hanc sicut aliàs si est personalis facere non potest, si realis sit.* Hæc Butrius.

Supradicta omnia præstringi possunt hac unâ conclusione, videlicet, judex sæcularis, qui in causa civili, vel criminali: sive per citationem, sive per capturam prævenit contra laicum, qui postea factus est Clericus, potest causam illam prosequi, ac definire, & exequi realiter, vel personaliter ad
55 limites præventionis duntaxat, & non ultrà.

Nonobstant duo motiva Bellam. de quibus supra in tertia opinione *num.* 48. videlicet incapacitas laici, & privilegium ordini concessum: nam responderi potest jurisdictionem judicis laici in causa ante Clericatum præventa perpetuari in Clericum propter principium habile, licet postea devenerit ad
56 casum à quo non potuit inchoari, ut in *d. c. Proposuisti de for. compet.* & ibi dixi *num.* 13. *cum concordant suprà allegat* pro prima opinione. Facit *l. Nec enim, ff. De itin. act. privat. cap. Consultationibus de jurepatr. c. Placet de conversj. conjug. cap. Disceretionem de eo qui cognovit consanguineam uxoris suæ, & cap. Factum de reg. jur. lib.* 6. Et est simile in Clerico litigante coram judice sæculari: nam cùm laicus sit judex competens, quia actor sequitur forum rei, *cap. Si Clericus laicum, & cap. cum sit generale de foro compet.* propter principium habile est etiam judex in causâ reconventionis,
57 *cap.* 1. *de mut. pet.* secundum opinionem, quam dicit communem, & latè tuetur Decius in *c. At si Clerici, à num.* 156. *de judic.* & magis communem, & de consuetudine observatam, Stephan. Aufr. *de potest. sæcular. super. Eccl. person. in* 2. *regul. num.* 4. *in* 3. *fallentia.* Item est simile in Clerico, qui efficitur hæres laici jam conventi coram judice sæculari, quia instantia sicut præmittitur cum laico inchoata transit in Clericum; secundum unam opinionem, quam sequuntur Bald. *cons.* 340. *Tria sunt v. Item quia dictus Clericus lib.* 2. Imol. in *l. Si cum hominem, ff. De fidejussor.* & alii quos refert, & sequitur Aufr. *ubi suprà num.* 7. *in* 6. *fallentia*, dicens illam maximâ æquitate fulciri, & adducens rationem, quæ facit ad propositum nostrum, videlicet quia aliàs tertius hæderetur sine culpa, qui inchoavit litem cum defuncto, si cogeretur deferere judicium priùs cœptum coram sæculari judice, & aliud inchoare coram Ecclesiastico, & lites ex litibus orirentur, contra textum in *cap. Pastoralis infrà de caus. possess. & propr.* licèt alii contra, ut per eum. Neque verò hoc contingit ex facto, vel ministerio Clerici renunciantis fori privilegio, sed ex autoritate Ecclesiæ, quæ justitiâ ita exigente jubet perpetuari jurisdictionem, ubi semel cœptum est judicium nonobstante mutatione fori, ut in prædicta Decretal. *Proposuisti.* Præterea si valeret ratio Bellameræ, nullus esset casus in quo judex laicus posset procedere contra Clericum, semper enim illi obstaret incapacitas, & privilegium concessum Ordini quod tamen constat esse falsum, cùm in pluribus casibus sit judex competens, & unum & viginti in causis criminalibus, & triginta tres in causis civilibus enumerat Step. Aufr. in *d. tract. de potest. sæcularis in personis Ecclesiasticis in* 1. *&* 2. *reg. à numer.* 1. *usque in finem* Rursus quamvis Clericus directè renunciare non possit privilegio fori, potest tamen indirectè, ut declaravit Sacra Congregatio Concilii, puta dimittendo habitum vel tonsuram, vel servitium Ecclesiæ, aut Matrimonium contrahendo cum vi-
59 dua, vel corrupta, ut in decreto Concilii Tridentini *c.* 6. *sess.* 23. At quod facit, quod dixi in *c. Significatum numer.* 17. *infrà de reg.* Et ex his patet etiam responsio ad *c. comperimus* 14. *quæst.* 6. supra allegatum pro tertia opinione: nam res consecrata propterea non restituitur priori domino, quia in usus profanos amplius non debet redigi, *cap. Aurum* 12 *quæst.* 2. *& cap. Lignæ, de consec. dist.* 1. & ita effugit om-
60 ne commercium laicorum, ut nullo casu consecrari possit nisi à sacratis, & Deo dicatis hominibus, *cap. In sancta, & c. seqq. ead. dist.* At verò Clericus non ita eximitur à potestate sæculari, quin in certis casibus illi remaneat subjectus, ut prædixi. Inter hos autem constat unum esse præcipuum, cùm causa, vel persona ante Clericatum est præventa. Præterea aliud est in re inanimata, aliud in animata, arg. *l. Si res mobilem, & l. Pomponius in princip. ff. De acquir. possess.* Ideòque si servus alicujus fuerit consecratus, benè restituitur domino suo, ut *cap. Ex antiquis* 54. *dist.* Ratio diversitatis, &c. est, quia cùm servus sit res animata, delinquit permittendo se ordinari; quemadmodum in casu nostro delinquit is, qui permittit se Clericum fieri, ut sæculare judicium effugiat, sed res inanimata in nihilo delinquit. Ita notabiliter distinguit, & declarat gloss. *unic. in d. cap. Comperimus*, quam ibi sequuntur Archid. & DD. est simile *in c. Episcopus in Diœcesim* 7. *quæst.* 1. ibi. Amotis his quos ordinavit, Altaris tamen consecratione manente.

Unde etiam colligitur non procedere argumentum superiùs deductum pro tertia opinione *n.* 43. à privilegio immunitatis ad privilegium fori. Quandoquidem privilegium fori fuit concessum rei animatæ, id est, Clericis, & ideò non suffragatur præventis. Sed immunitas non fuit concessa conjugicidis, sed
61 rei inanimatæ, id est, Ecclesiæ, quæ non est præventa, & cujus privilegium ita violatur per extractionem liberi, sicut captivi, cum sit locale, *l. Præsenti, vers. Ipsis servata locis reverentia, Cod. De his qui ad Eccles. confugien. cap. Reum, cap. Frater, & c. Definivit* 17. *quæst.* 2. Abb. *in capit. Sanè numer.* 1. *vers. Item quia ipsa Ecclesia de celebratione Missarum.*

Demùm nonobstat votum D. Robusterii, de quo suprà *numer.* 59. quoniam loquitur satis implexè, & confundit duos articulos valdè diversos, & quamvis adducat nonnulla fundamenta pro incompetentia judicis laici in causâ Clerici promoti lite pendente; tamen principaliter tractat, an instantia inchoata contra laicum in foro sæculari transeat in ejus hæredem Clericum, ut patet apud Marches. *loc. cit. n.* 135. qui quidem articulus est admodum controversus, ut patet ex dictis suprà *n.* 58. & opinio favens Ecclesiæ habet pro se multorum DD. autoritatem, maximè Rot. *decis.* 5. *de foro compet. in antiq.* Seraphin *decis.* 957. *n.* 9. & servari in Senatu Sabaudiæ refertur Anton. Faber. in *suo Cod. lib.* 3. *tit.* 1. *defint.* 12. adeò ut idemmet Joan. Andr. autor opinionis contra Clericum ordinatum lite pendente, ut hic tamen prædicto articulo sentiat pro Clerico hærede in *c. Qui in jus, de regul. jur. lib.* 6. *in Mercur.* Nec mirum, quia omissis aliis rationum diversitatibus, in Clerico hærede nulla fraus confiderari potest, cùm sine facto suo succedat laico. Secùs in illo, qui post litem motam voluntariè Clericatum assumit, ut idemmet Marches. *observat num.* 140. Præterea in primo casu judicium fuit cœptum contra tertium, at in casu nostro inchoatum fuit contra eandemmet personam, quæ postea forum mutavit & hanc definitivam in puncto constituit Rota *dict. dec.* 5. *post. medium*, his verbis: *Sed posset dici, quòd illa vera cum eadem persona esset præventa; hic autem sunt diversæ personæ debitoris laici, & Clerici.* Hæc ibi. Atque ita Rota in nostro articulo est apertè pro hac sententia.

Declarant conclusionem superiùs firmatam *numero.* 52. Bartol. in *lege* 1. *n.* 3. *vers. Quod est verum, ff. De pœn.* & Marian. Socin. in *d. c Proposuisti n.* 53. *v. Sed si appareret de for. compet. & alii recentiores*, ut procedat in eo, qui post
62 præventam jurisdictionem voluntariè ordines suscepit; tunc enim præsumitur hoc in fraudem fecisse, & ideò non prodest ei mutatio fori, secundum distinctionem Dyni. Secùs si tractus à superiore: quia tunc cessat suspicio fraudis, per *l. Qui autem in princ. ff. Si quis caution. & l. Jurisperitos, & l. Tutor petitus, ff. De excus. tutor. l. Idem Ulpianus*, §. 1. *ff. eod. tit. & l. Prætor in princip. ff.*

De vacat. & excusat. muner. Sed hanc limitationem ego non puto veram. Primò, quia non videtur posse dari hic casus, ut laicus ad ordinet invitus trahatur, quando nec Clericus etiam ex causâ necessitatis vel utilitatis Ecclesiæ potest compelli ad ordines suscipiendos, cùm Sacramentum Ordinis sit voluntarium, ut notatur in §. *Si autem Sacramenta* 1. *quæst.* 1. §. *alt.* 22. *quæst.* 4. *cap. Venient infrà de transact.* & notat Host. *in Summa de Sacram. non iterun.* §. *Quod sint species* Nec obstat textus in *c. Quæris infrà de ætat. & qualit.* quia procedit tantummodò in Clericis beneficiatis, qui si necessitas vel utilitas postulet, cogi possunt ad recipiendos Ordines suis beneficiis non annexos, nec habet locum in non beneficiatis, ut ibi declarat Henric. Bolch. *in princ.* Præterea jura, quæ probant Clericatum non eximere à jurisdictione judicis prævenientis, non fundant se in fraude, sed in ipsa præventione, ut patet in prædicta Decretali, *Proposuisti*, ibi, jus revocandi forum non habet quasi præventus; & ideò Joan. Andr. in opinione sua non consideravit fraudem, sed præventionem duntaxat, per quam jurisdictio perpetuatur, & causa remanet affecta judici prævenienti, in cujus præjudicium non prodeit mutatio fori, & compulsio, seu attractio superioris excusat quidem Clericum à fraude & dolo, sed non eripit eum à jurisdictione judicis prævenientis, ut ex dictis constat. Ac demùm si tractus à Prælato eximeretur à jurisdictione judicis, sub quo judicium fuit inchoatum; hinc esset aperta via fraudibus, quia laicus ut vitaret ultionem judicis sæcularis facilè posset colludere procurando, ut Episcopus eum induceret ad suscipiendos Ordines; & ipsemet Prælatus ex se posset illum attrahere, ut judici prævenienti causam, & personam præriperet, & ita prædicta Decretalis, *Proposuisti*, esset ludibrio posita, contra textum in *cap. Commissa, de elect. lib.* 6.

64 Conclusiones supra firmatas tam in hac quarta quæstione ex mente Joan. Andr. quàm in tribus præcedentibus non obscurè probavit meo tempore Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini interpretum in causâ Alexandri & Zuccari Nepesinæ Diœcesis, qui dicebantur primâ tonsurâ initiati in fraudem fori sæcularis propter homicidium, ut prætendebatur, ab eis patratum. Primò enim censuit S. Congregatio eos quoad personam gaudere fori privilegio; tametsi in fraudem fori sæcularis Clericatum assumpserint; sed quoad bona, an sublitè sæculari jurisdictioni, maturiùs esse deliberandum. Verùm posteà, quia amplius prætendebatur ex parte Curiæ sæcularis Clericatum in fraudem susceptum, nedum illis non suffragari quoad bona, sed nec quoad personam, cùm de hoc iterùm actum esset in Sacr. Congregatione, firmatæ fuerunt conclusiones infra scriptæ.

Prima conclusio, semotâ fraude, laicus post commissum delictum prima tonsurâ initiatus omninò eximitur à jurisdictione judicis laici tam quoad personam, quam quoad bona, hoc probatur argum. textus in *l. Hos accusare*, §. *Hoc beneficio, ff. De accusat.* ubi Angel. notat, & Alber. in *l. Qui cum uno*, §. *Reus, ff. De re militar.* notatur in *c. Proposuisti de for. compet. & in l. Si quis postea, ff. De judic.* Et hanc conclusionem pluribus probat Oldrad. *cons.* 4. *per totum*, & ponit Covarr. *pract. q. cap.* 32. *sub numer.* 4. *vers. Prima conclusio.* Et dicunt magis communiter receptum, Plazza *lib.* 2. *delictor. cap.* 35. *num.* 1. & Clar. §. *final. quæst.* 36. *vers. Sæpè numero in primo membro distinctionis*, & adde quæ dixi suprà *in* 1. *quæst. à num.* 25.

Secunda conclusio laicus qui post patratum delictum pri-
65 mam tonsuram in fraudem suscepit, ut scilicet se eximeret à sæculari potestate, quoad personam nihilominùs gaudet fori privilegio, nec potest à judice laico puniri, aut personaliter distringi, ut probat textus in *d. l. Qui uno*, §. *Reus ff. De re militari.* Et hanc conclusionem statuunt, & tuentur hic Joan. Andr. & alii, intelligendo eos, ut dicam in conclusione proximè sequenti, Bart. in *l. n.* 3. *ff. De pœn.* & communem dicunt Aufr. *in tract. de potest. sæcular. super person. Eccles.* seu in Clem. 1. *in reg. num.* 19. *de off. ordin.* Covarr. *d. c.* 32. *post num.* 4. *vers. Tertia conclusio*, Boff. in *tit. de pœn. n.* 38. & alii plures apud Clarum *d. vers. Sæpè numero* & Baiard. *ibidem in Additionibus num.* 42. *& seqq.* & hic junge, quæ dicta sunt suprà in *q. à num.* 28. Et quamvis
66 nonnulli ex autoribus relatis senserint Clericum in fraudem promotum esse degradandum à judice Ecclesiastico & tradendum sæculari etiam corporaliter puniendum, ut Bart. in d. l. 3. Anchar. *in regul. ea quæ q.* 13. *de reg. jur. lib.* 6. & alii Prælati à Covarr *loc. cit.* qui ampliùs censet hanc degradationem non requisi in Clericis primæ tonsuræ: Verius tamen est hunc casum, id est, cùm quis est promotus in fraudem, non recenseri inter eos, in quibus pœna degradationis imponitur, ut patet in *c. Novimus de ver. signif. in c. cùm non ab homine de judic. in c. Ad falsariorum de crim. falsf. & in c. Ad abolendam de hæreticis.* Ideòque Clericum neque esse hoc casu degradandum, neque tradendum Curiæ sæculari probat Butr. *hic col.* 4. *vers. ex his apparet.* Ac præterea Bart. & alii asserentes Clericum fraude promotum esse degradandum, sunt intelligendi, si Clericus talia delicta perpetravit, ob quæ degradationem mereatur, ut declarat optimè Cardinalis hic propè finem. *Et in eo*: inquit, *quod dicit Bartolus de degradatione, non intelligas quòd fieri debeat pro qualibet crimine; quia imò non fit nisi de incorrigibili, præterquam in tribus casibus, ut notatur in d. c. Novimus*, in gloss. 3. *de verb. sign.* Et quamvis Covarr. *d. c.* 32. *vers. Sed si Clericus, ex sententia* 67 *Clericum primæ tonsuræ posse hoc casu puniri per judicem sæcularem etiam pœnâ mortis absque ulla degradatione: ejus tamen opinio, si vera est, intelligenda est procedere, dummodò Clericus sit incorrigibilis vel aliquod delictum ex jurisdictis patraverit & fuerit traditus ab Ecclesia judici sæculari, præviâ declaratione super delicto patet, quia Covarr. dicit primò Clericos in minoribus non posse puniri à Curia sæculari ante degradationem. Et hoc certum est intelligi debere in casibus, in quibus degradatio requiritur.* Deindè subdit hoc non procedere in Clericis primæ tonsuræ, qui possunt puniri per laicum ante ullam degradationem, quæ exceptio ut sit de regula, similter est intelligenda in casibus in quibus in aliis Clericis est opus degradatione; alioquin sequeretur absurdum, ut Clerici primæ tonsuræ pro quolibet crimine puniri possent à potestate laica, nec unquam fori privilegio gauderent, contra textum in *d. c. cùm non ab homine cum simil.* & decretum Concilii c. 6. *sess.* 23. latè Alex. *cons.* 8. *Videtur num.* 1. *lib.* 1. Quate-
68 nùs igitur degradatio in illis non requiratur, adhuc tamen coërceri non possunt à sæculari potestate, nisi duobus concurrentibus. Primò scilicèt, ut tradantur ab Ecclesia Curiæ sæculari, ut per glossam in *d. c. cùm non ab homine in ver. Posimodùm* & est communis opinio secundum Alciat. *ibidem n.* 108. & Clar. *d. q.* 36. *vers. Scias autem*, deindè ut præcedat declaratio judicis Ecclesiastici super delicto, *cap. cùm secundum* 69 *de hæret lib.* 6. Ideòque Clericus assassinus potest à judice laico puniri, etiam absque alia degradatione, cap. 1. ubi Gem. Franc. & ali de *homicidio lib.* 6. & tamen necesse est, ut 70 præcedat declaratoria Ordinarii Ecclesiastici, super qualitate assassini, ut ibi Joan. Andr. & Geminianus notant & est communis opinio, ut testatur Alexand. *cons.* 166. *num.* 5. *lib.* 7. & extat de re cons. Card. Alban. 13. relatum à Farinac. tit. *de inquisit. q.* 8. *num.* 85. qui *num.* 109. amplius censet etiam Clericum primæ tonsuræ, quantumvis gravia delicta commiserit non posse à judice laico corporaliter puniri, nisi postquam illum judex Ecclesiasticus degradaverit & Curiæ sæculari tradiderit, si modò habitum & tonsuram deferat.

Tertia conclusio. Laicus, qui post delictum assumpsit Cle- 71
ricatum in fraudem, quoad bona subeit sæculari jurisdictioni; ideòque potest à judice laico puniri pœnâ pecuniariâ & confiscatione bonorum. Hæc est opinio Joan. Andr. *hic num.* 19. *vers. Puto quod in civili* & Bart. in *d. l.* 1. *num.* 3. *ff. De pœnis*, quam sequuntur & communem dicunt Autores omnes relati suprà in secunda conclusione *n.* 65. & hic junge, quæ dixi suprà in 2. *q. n.* 32.

Verùm hæc conclusio videtur intelligenda, dummodo ju- 72
dex laicus in causâ prævenerit, sic probat textus in *l. si quis posteà, ff. De judic.* ex qua lege detumptus est similis textus in *c. Proposuisti de foro compet.* ubi legitimè citatus tenetur coram judice citante causam profequi, licèt post citationem forum mutaverit: quem textum ibi exemplificant Host. & alii in Clerico post citationem promoto. Hujus sententiæ, licèt recentiores illum generaliter referant, fuit Joan. Andr. ubi suprà, ait enim: *Puto quòd in civili vel in criminali nulla districtio fieri possit per judicem sæcularem, loquitur de Clerico promoto post delictum, sed realis tantùm executio per ipsum sæcularem, qui inchoavit, fieri poterit, ut sic Clericatus exemerit personam quoad omnem manûs injectionem vel districtionem, sed non exemerit causam à jurisdictione prævenientis quoad ipsius processum & instantiam finiendam vel realiter exequendam* Atque ita Joan. Andr. apertè sentit judicem sæcularem eatenùs posse procedere, quatenùs prævenerit: & illum tot idem verbis refert & sequitur Cardin. *col.* 4. *Septima est opinio.* Hoc idem probat Ant. de Butr. *col.* 4. *vers. Quandoque quæritur, an mutetur executio* & apertùs Feder. de Sen. *cons.* 97. *Quoniam in fin.* ubi ait: Sola commissio criminis non facit præventionem, sed conventio vel deprehensio, ut in fraudem vitandæ pœnæ videatur ordinatus. Eamdem opinionem tenet Anchar. in *c. ea quæ num.* 19. *q.* 13. *vers. Secundo casu, de reg. jur. lib.* 6. ubi quærens coram quo debeat respondere laicus post commissum delictum effectus Clericus, sic ait: *Cùm ante judicium inchoatum assumpsit Clericatum, non videtur dubium quòd coram judice Ecclesiastico; postquam judex sæcularis non prævenit.* Et infrà: *Quandò judicium fuit jam cœptum coram sæculari*, sentit cum Joan. Andr. *Clericatum eximere personam omnem manuum injectionem & districtionem; sed non eximere causam à jurisdictione prævenientis quoad ipsum processum & instantiam finiendam & realiter exequendam.* Hic adde, quæ ad corroborationem hujus conclusionis

dicta sunt supra in 3. quæst. à num. 35. usque ad num. 41. Atque hoc ipsum videntur sentire omnes, qui censent Clericum in fraudem promissum quoad bona adhuc subesse sæculari jurisdictioni: quia quoad bona de fraude tunc dicitur constare, quando judicium jam erat cœptum & causa præventa vel per citationem vel per litis contestationem, juxta textum in *d. l. si quis postquam de judic. in d. c. Proposuisti de foro compet. & in l. penult. ff. De jurisdict. omn. judic.* & docet Oldrad. d. *c. cons.* 4. *num.* 2.

Ex hac igitur tertia conclusione & illius declaratione constat judicem laicum ita demum posse procedere contra bona Clerici post delictum promoti, si in causa prævenerit judicem Ecclesiasticum ante Clericatum. Et in hunc sensum accipienda est decisio in causa Nuscana, in qua cum dubitatum fuerit, an
73 Clericus conjugatus, qui post dimissum habitum & tonsuram Clericalem deliquit & pro eo delicto in Curia sæculari citatus & condemnatus fuit; deinde reassumpto habitu & tonsura Ecclesiæ inservire cœpit juxta decretum c. 6. *sess.* 23. possit à judice laico post delictum commissum judicari & puniri: Sacra Congregatio censuit non posse propter idem delictum in carcerem conjici, aut personaliter distringi, modò non reassumpserit habitum in fraudem; judicem posse processui finem imponere & contra illum realiter procedere, juxta doctrinam Joan. Andr. in *cap. unic. de obligat. ad ratiocin.* Verba enim illa decisionis, *modò non reassumpserit habitum in fraudem*, non important ut qui habitum reassumpsit animo evitandi judicium sæculare, possit indistinctè in eo foro personaliter distingui, sed ita demùm, si persona fuerit præventa, puta quia positus in carcere ausugit, aut dimissus fuit sub fidejussione; tunc enim de fraude constare dicitur quantùm pertinet ad personalem districtionem, quemadmodum de ea dicitur constare quoad bona, quandò causa est præventa, per supra dicta.

74 Quarta conclusio. Ad hoc ut judex laicus possit procedere contra bona Clerici in fraudem promoti, necesse est, ut præcedat declaratio super fraude & interim debet supersedere, *cap. si judex laicus in fin.* ibi, *contra eum interim quivis processus judicis conquiescat, de sent. excomm. lib.* 6. etenim cum ejus jurisdictio sit fundata super hac qualitate fraudis & eà circumscriptà Clericus sit exemptus ab ejus jurisdictione, etiam quoad bona, ut diximus in prima conclusione; priusquam de hujusmodi fraude constiterit, laicus nescit se judicem; ideòque de qualitate fraudis jurisdictionem tribuentis ante omnia constare debet, *l.* 2. §. *Sed si dubitetur & l. si quis ex aliena, ff. De judic.* Abb. & alii in *c. si Cler. curialicum de foro comp.* Bart. in *l. Multùm interest, ff. De constit. & demonstr. & in l. si finita*, §. *Julianus, ff. De damn. infect.* & ponderat Roland. *cons.* 4. *n.* 21. *vol.* 1. Idemque de Clerico assassino, de cujus delicto constare debet priusquàm à judice sæculari puniri possit, tradunt omnes in *cap.* 1. *de homic. lib.* 6. & diximus suprà in secunda conclusione vers. *Quatenùs igitur n.* 69. & hic junge, quæ ex sententia Sacræ Congregationis posui suprà n. 33.

Quinta conclusio. Cognitio & declaratio, an Clericus fuerit promotus in fraudem, nec ne, ad judicem sæcularem non pertinet, sed ad Ecclesiasticum tantùm; quia cùm agatur de Clericatu & illius qualitatibus, sive quæstio sit juris, sive facti, judex laicus nullam habet jurisdictionem, *d. cap. si judex laicus*, ubi not. *de sentent. excomm. lib.* 6. Ideòque cognitio, an Clericus duxerit unicam & Virginem, ad hoc ut tanquam bigamus omni privilegio Clericali nudatus sit, pertinet ad judicem Ecclesiasticum, ut dixit Rota *decis.* 107. incipien. *Item si Clericus conjugatus*, quam refert & sequitur Alex. *cons.* 8. *Videtur num.* 4. *lib.* 1. Ac similiter quæstio, an Clericus incesserit in habitu & tonsura ab Ordinario Ecclesiastico est priùs definienda, Gemin. in *cap.* 1. §. *final. in fin. de Cleric. conjug. lib.* 6. & Covarr. *practicar. quæst. cap.* 33. *sub num.* 1. ubi aliam opinionem reprobat, veluti falsam & contrariam sacris Canonibus. Et in terminis, an Clericus primæ tonsuræ sit benè vel malè promotus ad effectum privilegii fori esse cognoscendum ab Ecclesiastico, respondit Rolan. à Valle *d. cons.* 4. *num.* 18. 19. & 20. & 33. & de qualitate assassini, Card. Abb. *cons.* 13. & tetigi suprà in secunda conclusione prope finem.

75 Ultima conclusio pro præsentis causæ resolutione laicus spurius vel homicida licèt initiari non debeat absque dispensatione Apostolici, *cap. Tanta* & ibi gloss. *fin. Qui filii sint legitimi & c.* 7. *sess.* 14. Concilium Tridentinum, tonsuratus tamen recipit caracterem & gaudet fori privilegio, licèt ordinis executionem non habeat, ut respondit Alexan. *cons.* 149. *In causa in princ. lib.* 6. & Roland. *d. cons.* 4. Et quamvis Rebuff. *in tract. nom. q.* 14. *n.* 70. dixerit nullam esse ordinationem, si tonsura conferatur ab alieno Episcopo; & sic initiatum non gaudere fori privilegio, addens se vidisse ita judicari, eò quòd actus factus lege prohibente sit nullus, *l. Non dubium, C. De leg.* Ejus tamen opinio erronea est; quia sive prima tonsura sit ordo, quemadmodùm tenent Canonistæ, per c. *cùm contingat* & ibi dixi latissimè *de aetat. & qualit.* sive dispositio ad Ordines, secundùm Sanctum Thomam & Theologos in 4 *sentent. dist.* 24. sive quid medium, secundùm opinionem Navarr. *in Manual. cap.* 12. *numer.* 18. *& cons. de Sacram. non iterun.* illud tamen certum est per eam, licèt lege prohibente collatam imprimi caracterem sive notam vel signum indelebile, quod reiterari amplius non debet, ut idem Navarr. consuluit *cons.* 11. *de temp. ordin. n.* 3. & pluribus probat Guidopapa *decis.* 449. ubi censet collationem primæ tonsuræ factam à non suo Episcopo esse validam, nec debere reiterari. Quod etiam censuit Sacra Congregatio in Clerico sæculari tonsurato ab Abbate benedicto contra prohibitionem Concil. Trident. in *cap.* 10. *sess.* 23.

Ex his omnibus videtur respondendum Alexan. & Zuccar. 67
quamvis malè promotus, ut in ultima conclusione, dummodò non sæcularis judicii fugiendi fraude Clericatum assumpserint tam quoad personam, quàm quoad bona exemptos esse à sæculari jurisdictione, ex dictis supra in prima conclusione, sed etsi in fraudem primam tonsuram susceperint, gaudere tamen fori privilegio quoad personam, patet ex secunda conclusione; sed quoad bona subditos esse sæculari potestati, si modò judex laicus ante illorum promotionem prævenerit in causa, ut in tertia conclusione. Cæterùm non posse judicem sæcularem præveniens in bonis procedere, nisi postquam judex Ecclesiasticus pronunciaverit eos in fraudem curiæ sæcularis promotos fuisse, constat ex dictis in quarta & quinta conclusione & ita resolutum. An autem hæc vendicent sibi locum in Regno Neapolitano propter capitulum Caroli II. quod incipit, *Item statuimus, quòd Clerici ad sæcularia judicia*, vide Vinc. de Franc. *decis.* 545. & Marc. Anton. Genuen. *in sua praxi Arch. c.* 9. *n.* 4.

Quintò quæro, an quæ dicta sunt in superioribus quæstionibus de Clerico procedant in professo. Videtur respondendum 77
procedere salvo eo, quòd defensio causæ spectabit ad Monasterium, prout concludit hic Joan. Andr. *num.* 20. cum quo Butr. Card. & alii transeunt & Bart. in *d. l.* 1. *n.* 3. *in fin. vers. & quæ de Clerico, ff. De pœn.* & Marian. Socin. in d. *c. Proposuisti n.* 52. *vers. & subdit*, Joan. Andr. & Ausr. *loc. suprà citat. n.* 6. nam licèt propter caracterem plus habeat ordo, quàm professio, ut scriptit idem Joan. Andr. in *c. Placet infrà de converj. conjug.* tamen eo respectu, quo professus 78
mundo mortuus est, ut *l. Deo nobis, C. De episc. & Cler.* & plura promittit, ut notatur in *c. un. in* 3. *gloss. de voto lib.* 6. Conclusiones suprascriptæ fortiùs quoad personalem districtionem procedunt in Monacho, quàm in Clerico & præsertim in minoribus, arg. *c. cùm ex eò, de elect. lib.* 6. Facit ad hoc §. *His autoritatibus, de pœnit. dist.* 1, *c. Admonere* 33. *q.* 2. & quod notatur in Auth. *de Monachis in princ. & §. si quis ad fin.* Itaque in illis casibus, in quibus judex sæcularis potest procedere contra Clericum pro obligationibus initis vel maleficiis commissis ante suscepios ordines; potest etiam procedere contra eum, qui professionem emisit & è converso; in quibus casibus eximitur Clericus à jurisdictione judicis laici eximitur etiam professus, cùm in hac materia à pari procedant. Quid autem si nondùm sit professus, sed infrà an- 79
num probationis, vide per Angelum in dict. l. 1. & Alex ibi *in additione ad Bart. littera A* & quod legitur & notatur in c. *Religioso*, §. *Quamvis, de sent. excomm. lib.* 6. Item quid 80
juris sit de his, qui non promoventur, sed solummodò assumunt quemdam modum vivendi ab Ecclesia approbatum, ut quia efficiuntur Becchetti, aut milites gaudentes, aut Tertiarii, vel alium similem habitum, aut regulam suscipiunt, vide per Bart. & Marian. Socin. locis proximè citatis, ubi concludunt in his non procedere supra dictam dictionem Joan. Andr. Sed habere locum jura, quæ dicunt mutationem fori cit Bart. ita fuisse observatum de facto: subdit tamen eos debere priùs denudari insignis, ut *l. Qui cum uno*, §. *Reus, ff. De re milit.* unde removebitur Becchetum, seu chordula, si sit tertii Ordinis & ex loco cincturæ ponetur ad collum, cùm qua suspendatur, ut inquit Marian. Socin. *ibid. & in c.* 1. *n.* 12. *vers. Nona declaratio de foro compet.* sed tu vide quod ibi dixi *num.* 65. *& seqq.* Non me latet quod refert Marches. *de commis. pur.* 2. *de commis. avocat. causar.* §. 2. *à n.* 166. *usque in fin. fol.* 324. videlicet quòd cùm fuisset introductum judicium reintegrandæ possessionis contra mulierem in Curia Capitolina & postèa lite pendente ipsa mulier devotionis fervore fuisset recepta in Mantellatas, seu Pizzocaras sancti Augustini Ordinis sanctæ Monicæ & obtinuisset à Vicario Urbis causam reassumi & inhiberi secundo collaterali; cùmque actor adiisset signaturam justitiæ pro moderatione inhibitionis & remissione causæ ad suum judicem; Signatura nihil censuit rescribendum, ex Oldrad. *cons.* 4. Quod est contra conclusiones superiùs firmatas ex communi Canonistarum consensu & ex sententia Sacræ Congregationis Concilii, etiamsi Clerico, vel professo: & cons. Oldradi loquitur in Clerico post delictum promoto, sed nullatenùs prævento in Curia sæculari, ut ipsemet declarat *circa fin. vers. Qui autem contra istam opinionem* & fusius dictum est suprà in 1. *q. à n.* 25. Nec omittendum quòd Feder. de Sen. *cons.* 97. *in fin.* concludit non esse faciendam differentiam, an quis lite pendente fiat Clericus

vel professus, an verò alia Ecclesiastica persona, puta miles
18 S. Mariæ.

Sextò quæro, an Clericus conjugatus, qui post dimissum habitum & tonsuram Clericalem deliquit & pro eo delicto in curia sæculari citatus fuit; deinde reassumpto habitu & tonsura Ecclesiæ inservire cœpit, juxta decretum Concilii cap. 6. *sess.* 23. possit à judice laico propter delictum antea commissum judicari & puniri.

Solutio videtur petenda à jure communi, eò quòd Concilium Tridentinum in *d. cap.* 6. *sess.* 23. innovet Constitutionem Bonifacii VIII. in *cap. unic. de Cler. conjugat. lib.* 6. addendo quòd, nisi Clericus conjugatus servitio alicujus Ecclesiæ ab Episcopo deputatus eidem Ecclesiæ serviat vel ministret, non gaudeat privilegio fori, nec Canonis, quoad hoc jus commune restringendo. Quare adhærendo his, quæ in hac materia tradunt Doctores dicendum videtur, Clericum qui reassumpsit habitum & tonsuram & Ecclesiæ deservivit juxta requisita Concilii Tridentini, gaudere privilegio fori & Canonis quoad ea in quibus non est inducta præventio; sed quoad ea in quibus esset præventus, non prodesse reassumptionem: ad
82 quod ponderatur quòd Clericus conjugatus per dimissionem habitûs, non perdit privilegium perpetuò & absolutè; sed ad tempus, quamdiù habitum non defert. Quod innuunt illa verba dicto capite unico in fine: *gaudere nolumus.* Ergò quandocumque reassumet habitum & deserviet, gaudebit pro ut tenent ibi Joannes Monachus, *num.* 2. argumentum legis penultimæ, *ff. De testamento militis* & lege ultimà, *ff. De curat. furios.* Archid. *num.* 1. in verbo *Retinent* & Joannes Andreas *num.* 4. & probatur Clementina 1. *De vita & honestate Clericorum*: ponderando verbum *quamdiù*, secundum primum intellectum: quem ibi sequitur Zenzelin. & Cardin. *quæst.* 12. & communiter Doctores, ut testatur Alex. hoc latè comprobans *in cons.* 19. *in causa, num.* 7. *vol.* 6. & Prob. ad Monach. in dicto capite unico, *num.* 4. disputat Joannes Andreas in cap. *Joannes Monachus, num.* 2. *quæstione de Clericis conjugatis*, & attestatur se vidisse Paduæ sic definiri & in hoc residet: licèt subdat egere declaratione. Huc transferri possunt quæ latè afferuntur per Doctores in ea quæstione, an si Laicus conventus postèà efficiatur Clericus: quæstio terminanda sit 83
coram Ecclesiastico vel sæculari Judice quam prosequitur hic Joannes Andreas reassumendo diversas opiniones ubi *num.* 19. *vers. Puto quòd in civili*: concludendo ponit distinctionem, secundum quam apertè videtur responsum ad præsens dubium: ut latè ostensum est suprà in quarta quæstione, *num.* 52.

Non obstat, capite *Ex parte Clericis conjugatis, quia* procedit respectu obsequiorum: non respectu districtionis personalis; & ita est de mente Franchi in dicto capite unico tamen articulo videndus est Alexander *cons.* 61. quia sæpissimè *lib.* 4. quod est consilium Joannis Andreæ & Capici qui recenset sex conditiones ad id requisitas, *decisione* 161. *In causa.*

Non obstat quòd Clericatus superveniens post commissum delictum non prosit, Oldrad. *cons.* 4. quia præsumitur in fraudem; nam respondetur non prodesse secundum distinctionem, de qua suprà per Joannem Andream: Præterea dictum Oldradi non applicatur, si quidem in casu proposito non supervenit mutatio statûs qui est fundamentum Privilegii; sed sublatum est obstaculum impediens fori privilegium quod ex ordine & habitu Clericali sibi competebat. Hanc sententiam aliàs probavit Sacra Congregatio Concilii, ut dixi suprà *in* 4. *quæstione, num.* 73. *verticulo Et in hunc sensum.*

Septimò quæro, an Laicus à Curia sæculari pro criminali causa carceribus mancipatus ac sub fidejussione dimissus; si
84 postèà Clericali caractere insignitus habitum & Tonsuram deferat atque alicui Ecclesiæ de Mandato Episcopi inserviat: pro eadem causa possit à Judice Laico personaliter distringi ac puniri.

Joannes Andreas hic *num.* 19. tractans quæstionem, an Laicus conventus coram Judice sæculari qui postèà effectus est Clericus: gaudeat privilegio fori, tam quoad bona quàm quoad personam, relatis aliorum opinionibus: ponit opinionem suam, quòd in civili vel criminali causa Clericatus exemerit personam quoad omnem manûs injectionem & districtionem; sed non exemerit causam à jurisdictione prævenientis quoad ipsius processum & instantiam finiendam & realiter exequendam; ac deindè subjicit limitationem his verbis: quæ
85 dicta sunt de personali districtione, procedere non videntur in illo qui in carcere sæcularis Judicis existens, ibi profiteretur vel ordinaretur; hic enim prævenia est causa & persona. Item Ordo & professio non invenit istum liberum; item ex contrario nimium eluderetur Justitia; & adducit simile de suscipiente Corpus Christi, ut dixi suprà *in* 4. *quæstione, num.* 53. & sequitur ad litteram Cardinalis *in* 9. *quæstione col.* 4. *vers. Quæ dicta sunt de personali districtione.* Buttrius, *num.* 12. *vers. Quandoque quæritur.* Anchar. *propè finem.* Marian. Socin. in cap. *Proposuisti, num.* 52. *versione Subdit etiam Joannes Andreas de foro competenti.* Ex ex Legistis Bartolus in lege 1. *num.* 3. *in fine, versiculo Præcedentia vera, ff. De pœnis* & August. in lege *Si quis posteà sub numero* 4. *in fine, versione Fallit si esset detentus, ff. De Judiciis*; & hanc partem sequi Legistas omnes testatur Aufrerius *de potestate sæculari, regulâ* 1. *num.* 19. & simpliciter omnes amplecti hanc opinionem affirmat novissimè Vincent. de Franc. *decis.* 209. *num.* 4. Et revera habet hæc sententia summam rationem: nam Clerici sive ordinatione Divina, sive Ecclesiastica sunt prorsùs exempti à jurisdictione sæculari quoad bona, sicuti quoad personam & in causis civilibus sicut in criminalibus, ut definitur in Synodo Romana 6. cujus definitio refertur in Canone, *Benè quidem* 69. *dist.* in Concilio Lateranensi sub Innocent. III. *cap.* 44. relato in *cap. Cùm laicis, de rebus Eccles. non alienand. in cap. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, de Constitut. & in cap. Quamquam de cens. lib.* 6. Undè sicut assumptio Clericatûs in fraudem non eximit bona Clerici à jurisdictione laici, quando causa est prævenia; ita nec eximit personam quando est prævenia persona; utroque enim casu jus Divinum; sive Ecclesiasticum declaratur ab Ecclesia ad eam speciem non pertinere.

Sed quia hic casus in terminis, in quibus loquitur Joan. 86
Andr. id est, ut laicus in carceribus Curiæ sæcularis ordinetur vel profiteatur, vix potest contingere, cùm in Ordinum collatione & professione tot solemnitates requirantur & ii, ad quos pertinet Ordines conferre, non accederent ad carceres, & Officiales & custodes carcerum, etiamsi illi vellent accedere, hoc non permitterent, ut confiderat. Vincen. de Franch. *d. decis.* 209. *in fin.* dicendum est in duobus casibus hanc doctrinam ad practicam deduci posse. Primò cùm laicus aufugit è carceribus & exinde ab aliquo Episcopo ordinatus est. Secundò cùm à judice dimissus est, seu relaxatus sub fidejussione de se representando: nam adhuc censetur carceratus, seu in vinculis detentus, ut firmat Guidopapa *decis.* 253. quæ incipit, *Si quis dedit fidejussione de tenendo Arestum*, & probatur apertè *in l. eadem, ff. Ex quib. cons. major.* In vinculis, inquit, eos etiam accipimus, qui ita allegati sunt, ut sine dedecore non possint in publico apparere, vel quia nudi, ut ibi ait gloss. vel quia juraverant, vel sub fidejussoribus sunt: ad idem text. in *l. Nec non* ibi. Item si quis nec in custodia, nec in vinculis sit, sed sub fidejussorum satisdatione, *ff. eod. tit.* Et in invidiuo per dicta jura sic censet ex recentioribus Anna *cons.* 140. *num.* 11. & 87
Carolus de Graff. *De effectu Cler. effectu* 1. *num.* 1142. & ita in casu valdè huic simili anno 1622. Sacra Congregatio censuit Clericum primæ tonsuræ, qui in carcerem curiæ laicalis conjectus, ac deindè in carcere curiæ Ecclesiasticæ depositus fuerat, eo quòd ex defectu servitii Ecclesiæ non gauderet fori privilegio, posse à judice laico puniri etiam pœnâ corporis afflictivâ, nonobstante quòd post capturam Episcopus ei contulisset beneficium Ecclesiasticum, & mota fuit Sacra Congregatio, quia quamvis solum beneficium eximat Clericum à jurisdictione judicis laici, ex *cap.* 6. *sess.* 23. tamen hæc qualitas superveniens illi non profuit, quia persona erat præventa & beneficium non reperit eum liberum, per doctrinam Joan. Andr. supernis relatam. Nec constituenda videtur differentia in hoc, quòd ille jam esset Clericus: etenim quoad fori privilegium nulla est diversitas inter laicum & Clericum non habentem qualitates à Concilio requisitas; ambo enim pariformiter subjiciuntur jurisdictioni Judicis sæcularis. Undè sicut qualitas beneficii, quæ per se solà potest eximere, nihil operatur, quandò est præventa persona; ita nec operatur Clericatus superveniens. Nec refert quòd Clericorum exemptio sit de Jure Divino, *cap. Si imperator* 96. *dist.* quia nihilominùs ex gravi causa Ecclesia potuit declarare personam Clerici in aliquo casu non gaudere fori privilegio, arg. *cap. In omni de testam.* & tradit Cardin. *in repert. cap. Perpendimus in* 7. *opposit. de sent. excommun.* & Covarr. alios referens *pract. quæst. cap.* 31. *num.* 4. & 6. sicuti declaravit Clericum hoc privilegio non gaudere cùm non incedit in habitu & tonsura & non inservit alicui Ecclesiæ, ut in dicto cap. 6. *sess.* 23. Et in pluribus aliis casibus, nempe in Clerico incorrigibili, ut in *cap. Cùm non ab homine de judic.* in Clerico assassino, ut in *cap.* 1. *de homic. lib.* 6. in Clerico tabernario vel carnifice, juxta terminos Clem. 1. *de vita & honestate Clericorum.* In Clerico bigamo, ut *cap. un. de bigam. lib.* 6. & in aliis similibus. Ecclesia enim, quæ declarat personam Clerici in his casibus subesse judicibus sæcularibus non obstante exemptione à Jure Divino præveniente, absurdum non est, ut similiter declaret eamdem Clerici personam subesse laicorum jurisdictioni, quoties Clericatus assumitur post personalem districtionem curiæ sæcularis. Et de hac potestate Ecclesiæ vide gloss. *unic. in cap. Sunt quidam* 25. *quæst.* 1. & quæ scripsi in *cap. Ex parte num.* 58. *infra de Cleric. non residen.*

89 Octavò quæro, an Clericus qui dum laicus esset, ex causa homicidii à judice laïco ad certum tempus in exilium damnatus, pulsusque fuerat cum eo, ut si exilium non servaret, incideret in pœnam triremium & durante tempore exilii prima tonsurâ initiatus, Ecclesiasticum beneficium adeptus, exilium deindè non servavit; & hac de causa novissimè inquisitus, jussuque sæcularis judicis in carcerem conjectus opponit exceptionem fori declinatoriam; sit remittendus ad judicem Ecclesiasticum, nec ne. Magna fuit opinionum varietas apud antiquos Doctores in eo articulo, an laïcus, qui post delictum commissum effectus est Clericus à sæculari judice coerceri & puniri possit: Sed hæc opinionum discordia ferè omnis cessavit autoritate Joan. Andr. hic qui tradidit theoricam quam posteà Doctores ferè omnes secuti sunt, videlicet: Ut si Ordinem quis susceperit sine ulla fraude, id est, antequam fuerit conventus in foro sæculari, Clericatus eum eximat à quacumque jurisdictione judicis laïci tam quoad personam, quàm quoad bona. Quod primum membrum optimis nititur fundamentis, ut fusè ostensum est suprà in prima & tertia quæstione & extat in his terminis *cons.* 4. Oldradi ab omnibus approbatum. Sin autem Ordines susceperit posteà quam fuit conventus in curia sæculari & sic in fraudem judicis prævenientis, tunc Clericatus non eximat quoad processum & instantiam finiendam & realiter exequendam; sed tantummodò quoad personalem districtionem, ut sic laicus præveniens remaneat Judex causæ, sed non personæ; nisi persona sit præventa, quia tunc Clericatus non impedit, quin Judex laïcus possit pro illo crimine Clericum distringere, & punire etiam pœnâ corporis afflictivâ. Ita in effectu distinguit hic Joan. Andr. *num.* 19. *vers. Puto quod in civili.* Cujus distinctionem integrè reassumit Marian. Socin. *in cap. Proposuisti numer.* 52. *in fin. vers. Undè ex omnibus prædictis de foro compet.* pro ut hæc omnia nos fusè explicavimus suprà *in* 4. *quæst. à num.* 21. *usque ad num.* 77. Verùm si Clericatus assumptus fuerit ante maleficium commissum, nemo dubitat quin cognitio pertineat ad judicem Ecclesiasticum; constat enim apud omnes à sæculari potestate Clericos discuti & judicari non posse: idque constitutum esse tum ordinatione Divina, *cap. Si Imperator*, 96. *dist.* Concilium Tridentinum *cap.* 20. *sess.* 25. Tum canonicis sanctionibus, ut *cap.* 1. & 2. & *cap. Si diligenti de foro compet. cum simil.* tum etiam Imperialibus Constitutionibus, ut in Aut. *Statuimus*, *cap. De Episc. &*
90 *Cleric.* & in Authen. *Ut Clerici apud proprios Episcopos col.* 6. Quamobrem in casu dubii propositi cùm inspecto tempore sententiæ & delicto homicidii Clericatus fuerit assumptus & beneficium acquisitum post delictum; & nedum post præventam causam & personam, sed etiam post condemnationem executam, inspecto autem tempore transgressionis, Clericatus fuerit susceptus, beneficiumque receptum ante delictum: videndum est quòd tempus attendatur. Et certè videtur attendendum hoc tempus posterius exilii non observari. Qua in re habemus expressam decisionem Alberici in *l. Meminisse*, *ff. De offic. Proconsul. n.* 5. qui in casu converso proposita quæstione de Officiali Tolosano qui Clericum ad tempus relegaverat, reservata sibi pœna duplicationis, si ante tempus reverteretur; Eo interim laïco effecto ob viduam in uxorem ductam & ante tempus reverso respondet novum Judicem: id est, sæcularem vindicare debere quia agitur de novo facto & de nova conditione personæ. Quam opinionem Alberici non est cur improbare debeamus, tum quia magna est ejus autoritas, cùm in hac re non habeat contradictionem; tum quia illam in terminis nostris secutum est Nepolitanum consilium, teste Vincent. de Franch. *decis.* 209.

Nec obstat quod pœna triremium sit imposita in priori sententia jam lata & executa quoad exilium; & sic exilio non 91
servato videatur posse cognoscere Judex prior, cùm ad Judicem pertineat suam sententiam legitimè latam tueri, lege 1. *ff. Ne vis fiat ei qui in possessione*: quâ ratione glossa in cap. *Quærenti de Officio Delegati* in verbo *ad integrum*, sentit Delegatum cujus jurisdictio est certis limitibus circumscripta: etiam post latam sententiam, si victus inquietat victorem inductum in possessionem: posse de injuria hujusmodi cognoscere; licèt enim, inquit, sit nova injuria: tamen sequela est præcedentis; & secundum Antonium de Butrio, prior Judex potest cognoscere tanquam de connexo: argumentum legis *Cuicumque*, §. *penultimo*, *ff. De institutione actuum.* Hoc inquam, non obstat; nam respondetur posse quidem tunc Delegatum compescere contradictores, sed non sumendo sibi ordinariam cognitionem quam soli Judici ordinario relinquere debet, ut ibidem glossa declarat & Doctores omnes post eam tradiderunt. At nos agimus de ordinaria cognitione quæ requiritur ad condemnandum Clericum ad triremes, ob non servatum exilium: quod exigit plenam & exactam sui Judicis cognitionem; ideòque novus Judex cognoscere debet: argumentum legis *Si mater*, §. 2. *ff. De exceptione rei judicatæ.* Respondetur secundò in casu glossæ, agi tantummodò de novo facto; sed in casu nostro agimus de novo facto & nova conditione personæ ut ibidem per Alberum; & ideò non est mirum, si ad posteriorem Judicem pertinet cognitio. Est igitur ab Ecclesiasticis respondendum pro Ecclesiastica Jurisdictione, quod etiam sæculares Judices jam deciderunt. Die 14. Novembris 1609. proposito supra scripto dubio in Sacra Congregatione Concilii: Patres unanimiter existimarunt hunc Clericum remittendum esse ad Judicem Ecclesiasticum; actum est etiam an exigenda esset ratio ab ejus Ordinatore, cur illum ordinaverit: ut potè ex homicidio irregularem; & sententia Judicis sæcularis actum in exilium: quod tempore Ordinationis adhuc durabat. Consultius tamen visum est priùs obtinere remissionem & posteà de actione Episcopi in Congregatione iterùm agere. Itaque Decretum in hac forma editum est: Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum, re diligenter perpensâ, censuit hunc Clericum ante transgressionem exilii promotum; Ecclesiasticumque Beneficium adeptum, remittendum esse ad Judicem Ecclesiasticum.

Ulteriùs posset dubitari, an Judex Ecclesiasticus, secutâ remissione teneatur stare sententiæ contra hunc Clericum latæ 92
in foro sæculari, dum ipse laïcus esset; & cogere eum ad servandum tempus exilii; ac etiam punire ob exilii transgressionem, pœnâ triremium. In qua quæstione Velasc. *tomo* 1. *consult. Regni Portugal. consultat.* 44. sensit non teneri stare; sed denuò cognoscere debere. Contrarium tradidit Bartolus in lege *cùm quædam*, *ff. de jurisdictione omnium Judicum*; & Stephanus Aufrerius in præallegato tractatu *de potestate sæculari super personas Ecclesiasticas*, *regulâ* 1. *fallentia* 11. *num.* 30. sed quia hoc est extra dubium: poterit Episcopo cui facta est remissio, relinqui deliberandum.

DE BIGAMIS NON ORDINANDIS.

Lucius III. Spal. Archiepiscopo.

CAPUT II.

SUper eo, quòd tua fraternitas de bigamis requisivit: Respondemus quòd ordinatores eorum potestate & officio ordinandi & ordinati, si ad sacros ordines fuerint promoti, eis ideò sunt privandi, quia in bigamis contra Apostolum dispensare non licet, ut debeant ad sacros ordines promoveri, vel in eis, si promoti fuerint, remanere. In ordinatore autem potest dispensatio adhiberi, ut ordinandi potestate & officio non privetur.

SUMMARIUM.

1 *Bigamus quamvis ordinari non debeat, tamen si secùs fiat, caracterem recipit.*
2 *Episcopus ordinans bigamum quas pœnas incurrat, & num.* 44.
3 *Suspensus ab ordinum executione est capax pœnâ depositionis ab ordine.*
4 *Bigamus quâ ratione sit irregularis, & num.* 10.
5 *Dispensatur faciliùs cum ordinante bigamum, quàm cum ordinatio.*
6 *Culpa deletur per pœnitentiam, irregularitas secùs, & numer.* 9.
7 *Dispensare non potest Episcopus cum bigamo in sacris Ordinibus.*
8 *Episcopi non dispensant contra Apostolum.*
9 *Criminosus post peractam pœnitentiam incipit esse, quod non erat.*
10 *Bigamus ordinari prohibetur non propter culpam sed propter Sacramenti defectum.*
11 *Papa dispensare potest cum bigamo ad omnes sacros ordines.*
12 *Papa quamvis in articulis fidei dispensare non possit, in aliis tamen potest, ut in juramento, & voto.*
13 *Bigamiæ non est adjuncta irregularitas jure naturali, sed positivo.*
14 *Papa dispensat in omni constitutione Ecclesiæ.*
15 *Papa an, & quando dispensare possit contra Apostolum.*
16 *Papa est major Apostolo administratione.*
17 *Nec Pauli, nec Petri Constitutionibus adstringitur, sed Dei.*
18 *Papa non dispensat cum bigamo de potestate ordinaria, sed absoluta.*
Papam non decet semper uti plenitudine potestatis: ibidem.
19 *Dispensare an possit Episcopus autoritate ordinaria cum sibi subdito vero bigamo ad primam tonsuram, & beneficia simplicia & num. seqq. usque in finem.*
20 *Quòd si dispenset, & tonsuram, ac beneficium conferat quas pœnas collator, & collatarius incurrant, & num.* 44. *& seqq.*
21 *Pro sententia affirmativa referuntur autoritates Theologorum.*
Et Canonistarum n. 28.
22 *Afferuntur fundamenta pro eadem sententia affirmativa.*
23 *Intellectus cap.* Lector. 34. dist. *& num.* 32. *vers. Ad primum igitur.*
24 *Episcopus dispensat cum illegitimo.*
25 *Item cum Diacono, qui Matrimonium contraxerat.*
26 *Item cum Monialibus, & Monachis, qui nubendo bigamiam contraxerunt.*
27 *Apostoli prohibitio super bigamia, de quibus ordinibus intelligatur.*
29 *Referuntur Autores pro sententia negativa.*
30 *Theologorum, & Canonistarum conciliatio.*
31 *Bigami omni privilegio Clericali nudati sunt, & sub anathemate prohibentur tonsuram, vel habitum Clericalem deferre.*
32 *Episcopus an possit ex necessaria causa contra generale Concilium dispensare, & num.* 40.
33 *Inferior à Papa non dispensat contra præceptum Apostoli.*
34 *Papa potest jure ordinario super bigamia dispensare.*
Episcopus non dispensat contra Canonem etiam non Conciliarem statuentem per verbum, non potest, ibid. vers. Adsunt etiam.
35 *Dispensatio contra Concilium censetur prohibita, eo ipso quòd non reperitur concessa.*
36 *Dispensatur faciliùs in delictis quæ pœnitentiâ tolluntur, quam in defectibus, qui durant etiam post Baptismum.*
37 *Episcopus cur dispenset cum illegitimo, & non cum bigamo.*
38 *Bigamiæ irregularitas cur inducta.*
39 *Ordines omnes sunt unum Sacramentum.*
40 *Episcopus quo casu possit super bigamia dispensare.*
Dispensatio nulla concedi debet sine justa causa, ibidem vers. Cæterum.
41 *Clerici conjugati non sunt adhibendi in ministeriis Ordinum, nisi cùm deficiunt Clerici cœlibes.*
Bigami, etiamsi cœlibes deficiant, prohibentur suffici ab Episcopo in minorum ordinum ministeriis ibid.
42 *Episcopus an possit cum bigamo dispensare ad beneficia simplicia.*
Laïcus non est capax beneficii Ecclesiastici, ibidem.
43 *Bigamus ordinatus ab Episcopo ad primam tonsuram non habet ordinis executionem, nec est capax beneficii.*
44 *Pœna suspensionis inflicta Episcopo bigamum ordinanti, an sit latæ sententiæ, vel ferendæ.*
45 *Ignorantia juris valdè dubii, & intricati, an excuset Episcopum à pœna.*
46 *Opinionum diversitas in aliquo articulo excusat à contemptu & à pœna.*

1 SUper eo. Cum bigamo, qui ordinatus est ad sacros, non dispensatur, & ordinator privabitur potestate ordinandi, nisi cum eo fuerit dispensatum. Hoc dicit. Primò recitat consultationem. Secundò dat responsionem, ibi, *respondemus.* Vel divide in quatuor partes, ut per Cardin. & Joan. de Anan.

Nota primò bigamum, quamvis ordinari non debeat, tamen si secùs fiat, caracterem recipere, ut clarè probat hæc littera, ibi, *sunt privandi*; nec non ibi, *remanere*: nam quomodo privari, & remanere possent, si Ordines non recepissent? Idipsum patet in *c. Quicumque pœnitens*, *quicumque bigamus* 50. *dist.* ibi, *in hoc quo invenitur ordine perpetuâ stabilitate permaneat*, & tenet hic glossa magna *in fin.* Innocent. *n.* 1. *in ver. Dispensare*, Butr. *num.* 3. & 7. Anchar. *num.* 2. & cæteri omnes, Sanctus Thomas in 4. *dist.* 27. *q. art.* 3. Silvest. *in ver Bigami num.* 7. Rota *decis.* 1. *de bigamum in novis*, & *decis.* 50. *num.* 3. & pleniùs *decis.* 50. *n.* 6. *par.* 5. *recent.* & coram Greg. XV. *decis.* 516. *n.* 8. & sæ-